

PROAMIEŇ

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS SLOVÁKOV V CHORVÁTSKU

12/2012

SAVEZ SLOVAKA
ZVÁZ SLOVÁKOV

Šťastlivý 2013. rok!

Spisovateľ Štefan Chrappa

18. výročie MS Rijeka

Vianočné koncerty

Obnovený KOS Hviezdoslav na Radoši

Slovenské vianočné zvyky

PRAMEŇ

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS
SLOVÁKOV V CHORVÁTSKU
XXI. ročník

Redakcia:

šéfredaktor prof. Andrej Kuric
tel.: 031 503 311
e-mail: andrija.kuric@os.t-com.hr
zástupkyňa šéfredaktora prof. Božena Dasovićová

Jazyková úprava
prof. Ján Širka
prof. Božena Dasovićová

Tajomníčka Branka Baksová

Graficko-technická úprava
R. a S. Hohoš

Dopisovatelia:

dipl. ing. Josip Kreičik
Marica Tisaj
dipl. oec. Zdenka Uzel
Vjera Baksa
Boženka Čermák
prof. Samir Slivka
Andela Majdiš
Anica Popović
Margita Rekić-Grolmusová
Zlatko Jevak
dipl. ing. Branko Prišč
A.M. Kuric
Olgica Služek
Nikola Čiš
Barbara Čuha
prof. Pavel Tregor

Adresa redakcie a vydavateľ:

Savez Slovaka – Zväz Slovákov
Braće Radića 68 (PP 39)
HR-31500 NAŠICE
Telefón/fax: +385(0)31 613 433
E-mail: savez-slovaka@os.htnet.hr
www.savez-slovaka.hr

Tlač: TISAK tiskara i
knjigovežnica Našice d.o.o.
Kralja Tomislava 4, Našice
Telefón: +385(0)31 613 354

Periodicita a náklad:

Mesačník, 750 výtlačkov

Bankový účet:

2500009-1102027880
HYPO ALPE-ADRIA BANK d.d. Osijek
(Pobočka Našice)

Titulná strana:

MSZ LIRA Lipovljani, M. Tisaj

Registrácia:

ISSN 1330-0512

Tiskovina PRAMEŇ je financijski pomagana
iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, putem
Savjeta za nacionalne manjine za 2012. godinu.

Pojedini članci izražavaju osobna mišljenja i poglede
autora i ne moraju nužno biti u skladu s mišljenjima
i stavovima redakcije i izdavača. Redakcija zadržava
pravo izmjene tekstova ili dijelova teksta. Slike se po
želji vraćaju.

Vážení čitatelia,

vkročili sme do nového roku. Ako to
býva u nás v Maticiach a Zväzu, tak to
bude aj tohto roku 2013, čaká nás veľa
práce, každá matica má čo robiť. Urobené
sú plány a projekty a bude ich treba
realizovať. Veľakrát bude treba námahy
a obety mnohých, no s Božou pomocou
istotne zvládneme všetky prekážky,
ktoré sa nám postavia do cesty. Prekážky
budú, budú práve tohto roku, keď sa na
všetkých poliach spoločensko-kultúrneho
a politického života cíti kríza, no ne-
smieme sa dať znechutiť. Treba smelo
kráčať vpred.

Dnes 16 slovenských matíc v Chor-
vátsku dôstojne reprezentuje slovenskú
národnostnú menšinu v Chorvátsku.
Každá matica svojím spôsobom a svoji-
mi možnosťami. A tu je aj SKC s ktorým
budeme aj tohto roku spolupracovať na
prospech Slovákov v Chorvátsku.

Dotácie 2013

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahra-
ničí v súlade s článkom 11 ods. 1 písm. c)
vnútorného predpisu č. 38/2012

vyhlasuje

VÝZVU NA PREDKLADANIE ŽIA-
DOSTÍ O DOTÁCIU NA ROK 2013

Milí krajanovia, dovoľujeme si vás in-
formovať, že Úrad pre Slovákov žijúcich
v zahraničí novelizoval a skrátil dotačnú
smernicu, ako aj metodický pokyn
pre poskytovanie dotácií v r. 2013. No-
velizáciou sme sa snažili odstrániť aj

Vážení maticiari, prajem vám veľa
úspechu v práci na roli dedičnej! Aj tohto
roku svoju lásku k národnému prog-
ramu môžete prejavovať a predstavovať
cez podujatia a projekty, a tým spôso-
bom prezentovať slovenské obyčaje,
zvyky a kultúru tunajšej verejnosti a vo
svete.

Náš kultúrno-spoločenský časopis
Slovákov v Chorvátsku Prameň bude
vás informovať o všetkých sférach spo-
ločenského života Zväzu Slovákov, slo-
venských maticiach SKC a o živote našej
národnostnej menšiny v Chorvátsku.
Budeme sa usilovať, aby sa v ňom našlo
miesto pre každého. Nech je Prameň
zrkadlom našej kultúry a duchovného
cítienia. Všetkým spolupracovníkom,
všetkým dopisovateľom Prameňa ďa-
kujem za každý riadok, ktorý napísali a
v novom roku ešte viac inšpirácii a pek-
ných článkov.

A čo si najviac musíme priať, je to,
aby nás aj v tomto roku Pán požehnal
zdravím, láskou a jednotou!

**Vínšujem vám št'astlivý nový rok,
že ním dal Boh starý prežiť a nového
dožiť! Všetko krásne v Novom roku a
dobrých ľudí po boku. Veľa št'astia,
veľa zdravia, nech sa všetky plány da-
ria. Do nového roku vám teda prajem
12 mesiacov bez nemoci, 53 týždňov
št'astia, 365 dní bez starostí, 8 760 ho-
dín lásky, 525 600 minút pohody a 31
536 000 sekúnd jedinečných okamihov.**
(Predseda A. Kuric)

tie nedostatky, na ktoré ste poukazovali
počas roka 2012. Novelizácia dotačného
systému na rok 2013 sa prejaví vo via-
cerých zjednodušeníach pri uplatňova-
ní zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch
žijúcich v zahraničí, napr.: prehľadný
systém 4 oblastí štátnej podpory, bez
podprogramov, možnosť udelenia mi-
moriadnej dotácie počas celého roz-
počtového roka, možnosť vytvoriť si
bankový účet až po zverejnení zoznamu
schválených žiadostí.

Štátna podpora Slovákov žijúcich
v zahraničí, ako súčasť štátnej politiky
Slovenskej republiky vo vzťahu k Slová-
kom žijúcim v zahraničí, bude aj v roku
2013 zameraná na podporu národného

povedomia a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí, na podporu ich inštitúcií zriadených na dosiahnutie tohto účelu a na podporu vzťahov medzi Slovenskou republikou a Slovákami žijúcimi v zahraničí. Prioritou v pôsobnosti úradu bude najmä podpora informatizácie s cieľom vytvoriť lepšie predpoklady pre komunikáciu a spoluprácu medzi úradom a krajanmi, ako aj medzi krajanmi po celom svete tak, aby táto spolupráca bola efektívnejšia než doteraz. Ďalšou nemenej významnou prioritou bude podpora zvyšovania úrovne vzdelávania detí a mládeže. Všeobecne budú preferované projekty s dlhodobejším účinkom.

Medzi základné kritériá hodnotenia žiadostí o dotáciu v roku 2013 budú patriť: účel projektu, opodstatnenosť navrhovaného rozpočtu projektu, účinok projektu, cieľová skupina projektu, význam a dôležitosť projektu v kultúrno-spoločenskom kontexte, prínos projektu pre šírenie dobrého mena Slovenskej republiky. Časový harmonogram: do 31. 1. 2013 lehota na podávanie žiadostí o dotáciu v r. 2013

do 15.3.2013 odstraňovanie formálnych nedostatkov žiadostí o dotáciu

do 15.4.2013 spracovanie žiadostí o dotáciu na hodnotenie

do 15.5.2013 zasadnutia dotačných subkomisíí a dotačnej komisie

od 16.5.2013 uzatváranie dotačných zmlúv a poskytovanie dotácií.

Hodnotené budú len včas predložené a úplné žiadosti. Na základe posúdenia kvality projektov budú žiadostiam o dotácie pridelené bodové ohodnotenia, ktorých súčet stanoví poradie žiadostí v každej oblasti. Úspešné budú len tie žiadosti, ktoré dosiahnu najmenej 50 % bodov z limitu, ktorým je súčin počtu kri-

térií a hornej hranice bodového rozpätia. Dotačná komisia navrhne jednotlivým projektom výšku finančnej dotácie, ako aj oprávnené účelové položky dotácie. Poskytnutie dotácie a výšku finančnej podpory schvaľuje predseda úradu na základe odporúčaní dotačnej komisie.

Žiadosť sa musí podať najprv elektronicky, a to na <http://uszz1.sk/grants/sk/nova-ziadost>. Po správnom vyplnení elektronického formulára a jeho potvrdení z Vašej e-mailovej adresy bude vaša žiadosť akceptovaná: úrad jej prideli číslo a zaradí ju do jednej zo 4 oblastí poskytovania dotácií. Následne Vám úrad zašle elektronické potvrdenie prijatia žiadosti, v ktorom Vás vyzve na zaslanie písomnej žiadosti aj písomných príloh k žiadosti (podľa čl. 6 ods. 5 dotačnej smernice), ako aj osobitných náležitostí žiadosti (elektronicky aj písomne), t.j. vybraných príloh k Metodickému pokynu. Žiadosť aj všetky prílohy musia byť úplné a správne vyplnené. Všetky prípadné nedostatky musia byť odstránené do 30 kalendárnych dní od prijatia elektronickej žiadosti. V opačnom prípade bude žiadosť vyradená.

Základné dokumenty dotačného systému na rok 2013:

Elektronický formulár žiadosti o poskytnutie dotácie na podporu projektu v r. 2013.

Formulár je možné stiahnuť na webovej stránke ÚSZZ.

Úrad bude aj v roku 2013 z rozpočtu na dotácie uhrádzať náklady vybraných účastníkov podujatí (spolu)organizovaných úradom. Zaujímavosťou o účasť na týchto podujatiach môžu požiadať úrad o finančnú podporu na úhradu s tým spojených výdavkov (napr.: strava, ubytovanie, cestovné), a to v rámci oblasti „Kultúra“.

Zoznam podujatí:

Palárikova Raková (46. ročník) apríl – máj 2012, Čadca a obec Raková v okrese Čadca; hlavným organizátorom je Kysucké kultúrne stredisko v Čadci.

Beseda s literárnymi tvorcami v rámci Martinskej literárnej jari (13. ročník) máj 2013, Martin; v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou v Martine.

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko (21. ročník) jún 2013. Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí 5.7.2013, Bratislava.

Krajská nedeľa v rámci Folklorných slávností pod Poľanou v Detve (48. ročník) 11. – 15.7.2013, Detva. Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach (17. ročník) 26. – 28.7.2013, Dulovce; hlavnými organizátormi sú obec Dulovce a Miestny odbor Matice Slovenskej v Dulovciach.

Medzinárodný knižný veľtrh „Bibliotéka“ (21. ročník) november 2013, Bratislava; hlavnými organizátormi sú Ministerstvo kultúry SR a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Žiadosti o dotácie - spolu so všetkými prílohami a osobitnými náležitosťami – je kvôli finančnej kontrole potrebné zasielať aj písomne, poštou na adresu: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Radlinského 13, 817 80 Bratislava 15, Slovenská republika. Bratislava 12.12.2012

(RNDr. Igor Furdík predseda)

Ranný snežik

Ráno vstanem svižne, smele
pozriem oknom, všade biele.
Konáre sa k zemi klonia,
vraj ich ruky, hlávky bolia.

Domy ticho učupené,
do biela sú zahalené,
kde-tu svetielko v nich kmitá,
za dedinou práve svitá.

Po ulici niekto kráča,
na plot priletelo vtáča.
V snehu zostali len stopy
stále sneží, sneh sa kopí.
(mk)

Vzdelávací seminár

Foto: B. V. Baksa

Predsedajúci seminára

14. decembra 2012 v hoteli Dubrovnik v Záhrebe Rada vlády Chorvátskej republiky pre národnostné menšiny organizovala jednodenný vzdelávací seminár pod názvom *Seminár o programima udruga i ustanova nacionalnih manjina za ostvarivanje kulturne autonomije za 2013. godinu i podnošenje godišnjih izvještaja udruga za 2012. godinu sufinanciranih iz državnog proračuna* (Seminár o programoch združení a ustanovizní národnostných menšín na uskutočnenie kultúrnej autonómie na rok 2013 a doručovanie výročných správ združení, ktoré boli spolufinancované zo štátneho rozpočtu za rok 2012). Na seminári sa zúčastnila i tajomníčka Zväzu Slovákov v Chorvátsku a členka Rady vlády Chorvátskej republiky pre národnostné menšiny Branka Baksová.

V mene organizátora seminára úvodnými privítacími slovami sa prítomným prihovril predseda tejto rady Aleksandar Tolnauer. Po ňom sa početným predstaviteľom všetkých národnostných menšín žijúcich v Chorvátsku prihovril Davor Bernardić a predseda Zhromaždenia mesta Záhreb a riaditeľ Úradu pre ľudské práva a práva národnostných menšín Branko Sočanac. Riaditeľ Úradu pre združenia vlády Chorvátskej republiky Igor Vidačak uskutočnil prezentáciu na tému *Uvođenje programa „Potpora plus“ u postupke prijava, odabira, praćenja i izvještavanja ostvarivanja programa koje financiraju tijela državne uprave, smjernice razvitka civilnog sektora s obzirom na ulazak u EU i mogućnosti financiranja iz EU fondova* (Zavádzanie programu Podpora plus do postupov prihlasovania, volieb, sledovania a informovania o realizácii programov, ktoré financujú orgány štátnej správy a smernice rozvoja civilného sektora vzhľadom na vstup do EÚ a možnosti financovania

z eurofondov). Náčelníčka správy pre realizáciu štátneho rozpočtu ministerstva financií pani Ivana Jakir-Bajo uskutočnila prezentáciu na veľmi dôležité témy: *Državni proračun 2013-2015, izvještavanje krajnjih korisnika, vođenje dokumentacije i namjenski utrošak sredstava iz Državnog proračuna* (Štátny rozpočet 2013 – 2015, informovanie konečných užívateľov, vedenie dokumentácie a účelové trovy prostriedkov zo štátneho rozpočtu); *Osvrt na Zakon o fiskalnoj odgovornosti i mjere kontrola i standardi koji će se primjenjivati i uvesti ulaskom RH u EU, smjernice financiranja udruga iz Državnog proračuna* (Spätný pohľad na zákon o fiškálnej zodpovednosti a opatrenia kontroly a štandardy, ktoré sa budú uplatňovať a zavádzať po vstupe Chorvátska do EÚ, smernice týkajúce sa financovania združení zo štátneho rozpočtu).

O kritériách pre voľbu programov združení, ktoré sa budú spolufinancovať v roku 2013 a o možnostiach financovania z rozpočtu rady pre národnostné menšiny (ktorý je tohto roku znížený asi o 6 % v porovnaní s rokom 2012) prítomných na seminári informoval predseda rady Aleksandar Tolnauer, ktorý prízvukoval, že spolufinancovanie projektov bude v najväčšej miere závisieť od doručených finančných správ za rok 2012 a že vymenovaná komisia v zložení: Veselko Čakić, Nikola Mak, Branka Baksa, Naila Celibašić a Ines Loknar Mijatović na rozdelenie prostriedkov mimovládnyh združeniam a ustanovizniam národnostných menšín pre uskutočnenie programu kultúrnej autonómie národnostných menšín v oblasti informovania, vydavateľstva, kultúrneho amaterizmu a podujatí na rok 2013 spolu s odbornou službou rady budú musieť vykonať veľkú, náročnú a zodpovednú

prácu. Tibor Varga, zástupca prednostu odbornej služby rady, mal prezentáciu na tému *Predstavljanje načina izvještavanja o ostvarivanju programa sufinanciranih u 2012. godini i podnošenja financijskih izvještaja o namjenskom utrošku sredstava na osnovu Odluke Savjeta za nacionalne manjine N. N. br. 45/2012* (Prezentácia spôsobov podávania správ o realizácii programov, ktoré boli spolufinancované v roku 2012 a doručovanie finančných správ o účelovom trovení prostriedkov na základe rozhodnutia rady pre národnostné menšiny N.N. č. 45/2012).

Celková prezentácia seminára doručená je všetkým združeniam a našim Maticiam a kompletný materiál sa môže prebrať i na webovej stránke Zväzu Slovákov. (V. Baksa)

Vianočný koncert v Záhrebe

V priestoroch divadla Vidra Veľvyslancstvo SR na čele s pánom veľvyslancom Romanom Supekcom organizovalo predvianočný koncert pod názvom Slovensko Záhrebčanom. Krásnym hlasom oslovil obecenstvo Dušan Jarjabeck, sólista Slovenskej národnej opery z Bratislavy, a Kostadinka Velkovská, šansonierka zo Záhrebu. Patronát mal primátor mesta Záhreb Milan Bandič, a na podpore sa ešte podieľali Pivovara Osijek, HB-Revis a vinár Števo Matúš z Radoša a domáce gazdinky z Radoša a Osijeka: Marka Krošlákova, Marka Vrankovičová a Miluška Kuricová a Rozika Hohošová z Osijeka.

(A. M. Kuric)

Rezultati popisa stanovništva u Hrvatskoj

REZULTATI popisa stanovništva provedenog u travnju prošle godine, za kojeg je izdvojeno čak 175 milijuna kuna, i dalje nisu potpuni. Nakon što je Državni zavod za statistiku krajem lipnja prošle godine objavio podatak o ukupnom broju stanovnika, danas su izvijestili javnost o broju stanovnika prema spolu, starosti, državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku. „Ostale podatke Popisa 2011., Državni zavod za statistiku objavljivat će sukcesivno tijekom 2013. godine“, poručili su iz DZS.

Postajemo sve starija nacija, prosječna starost 41,7 godina

Hrvatskim jezikom govori 4.096.305 (95,6 posto) stanovnika, Srpskim 52.879, Talijanskim 18.573, Albanskim 17.069, a Bosanskim 16.856 stanovnika. 3.059 stanovnika je navelo da im je materinji jezik hrvatsko-srpski, a 7.822 srpsko-hrvatski.

Smanjio se broj katolika, porastao broj agnostika, skeptika, ateista i nevjernika

Katolika ima 3.697.143, pravoslavaca 190.143, protestanata 14.653, ostalih kršćana 12.961, muslimana 62.977, židova 536, pripadnika istočnih religija 2.550, pripadnika ostalih religija, pokreta i svjetonazora 2.555. Kao agnostici i skeptici izjasnilo se 32.518 stanovnika Hrvatske, ateista i onih koji nisu vjernici ima 163.375, 93.018 osoba se nije izjasnilo, a podatak je nepoznat za 12.460 osoba.

Od 3.874.321 Hrvata kao katolici se izjašnjavaju njih 3.599.038, kao agnostici i skeptici njih 27.076, a ateista i onih koji nisu vjernici ima 124.811. U usporedbi sa 2001. godinom broj katolika se smanjio sa 87,97 na 86,28 posto (sa 3.903.551 na 2.697.143), a porastao je broj agnostika i skeptika (sa 1.547 ili 0,03 posto na

32.518 ili 0,76 posto) te ateista i onih koji nisu vjernici (sa 98.376 ili 2,22 posto na 163.375 ili 3,81 posto).

Zagreb ima 790.017 stanovnika

Prema objavljenim podacima Popisa stanovništva 2011. godine u Gradu Zagrebu ima 790.017 stanovnika. Od toga je 369.339 muškaraca, a 420.678 žena.

U svim gradskim četvrtima Grada Zagreba ima više žena nego muškaraca, a stanovnika u glavnom gradu Hrvatske najviše je u dobi između 30 i 34 godine. 480 osoba ima 95 i više godina.

Najviše stanovnika ima u Sesvetama - 70.009 stanovnika, a najmanje u Brezovici gdje živi 12.030 stanovnika. Za nešto više od 97 posto stanovnika u Zagrebu materinski jezik je hrvatski. 656.571 stanovnika izjasnilo se katolicima, a gotovo 50 tisuća je onih koji nisu vjernici, odnosno izjasnili su se agnosticima.

U Zagrebu živi najviše Hrvata - 735.824, slijede Srbi 17.526 pa Bošnjaci 8.119.

Akrap: Hrvatska stari, a to će se nastaviti

U Hrvatskoj živi 4.284.889 stanovnika od čega je 2.066.335 muškaraca i 2.218.554 žena, pokazao je Popis stanovništva 2011. U odnosu na popis iz 2001. godine ukupni broj stanovnika pao je za 152.571, odnosno 3,4%. Iako metodologije nisu usporedive, Hrvatska ima manji broj stanovnika nego 2001. godine, kaže za Media servis demograf Anđelko Akrap no ističe ono bitno: „Popis je pokazao da je hrvatska nacija demografski stara, a to ima duboke ekonomske implikacije jer će biti sve više i više potrebno sredstava za socijalnu skrb“, kaže Akrap.

Za detaljniju demografsku sliku ali i gospodarsku sliku treba pričekati podat-

ke o obrazovnoj strukturi, o obiteljskoj strukturi i migracijskoj slici. Ti su podaci, kaže Akrap, neophodni za upravljanje društvom i ponovno se vraća na starosnu sliku Hrvata. „To je bitan pokazatelj, nastavio se proces demografskog starenja što je bilo i za očekivati u situaciji kada svake godine više stanovnika umire nego ih se rađa“, kaže demograf. Akrap kaže da će se demografska starost nastaviti. „Demografska starost nastaje kada je stanovništvo starije u prosjeku od 30 godina. Mi smo to nadmašili za 12 godina“, kaže naš sugovornik i naglašava sliku Grada Zagreba koji je zadržao broj stanovnika.

Samo u Zagrebu veći broj živućih od umrlih. Demografska slika Zagreba ipak je nešto bolja u odnosu na Hrvatsku. Iako je prosjek godina 41,6, ovdje najviše ima stanovnika između 30 i 34 godine. „Zagreb ima relativno bolju demografsku sliku u odnosu na Hrvatsku. To je zbog veće mogućnosti zapošljavanja, u odnosu na cijelu državu. Osim toga jedini Zagreb ima veći broj živućih od umrlih. Jedini Zagreb. Do sada je to imala Splitsko-dalmatinska županija, a sada više nije tako“, objašnjava Anđelko Akrap.

Popis nas jednostavno suočava s činjenicom da Hrvatska napokon mora donijeti jednu dugoročnu populacijsku politiku koja neće ovisiti o nijednoj vlasti nego će biti strateška, smatra Akrap. Do takve politike treba doći konsenzusom svih dijelova vlasti - političke, gospodarske i svih važnijih institucija, kaže naš sugovornik. „To je normalno u razvijenim zemljama koje imaju takvu populacijsku politiku, a u odnosu na Hrvatsku imaju povoljniju demografsku sliku“, kaže Akrap i ističe skandinavske zemlje.

Za kraj Akrap se osvrnuo na izjašnjavanje stanovnika prema vjeroispovijesti. „Vidi se da je hrvatsko društvo i dalje tradicionalno društvo, sve ostalo su oscilacije“, kaže Akrap.

(Pripravio A. M. Kuric)

STANOVNIŠTVO PREMA NARODNOSTI, POPISI 1971.-2011.

	Popis 1971.		Popis 1981.		Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 2011.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Republika Hrvatska	4.426.221	100,00	4.601.469	100,00	4.784.265	100,00	4.437.460	100,00	4.284.889	100,00
Hrvati	3.513.647	79,38	3.454.661	75,08	3.736.356	78,10	2.977.171	89,63	3.874.321	90,42
Slovaci	6.482	0,15	6.533	0,14	5.606	0,12	4.712	0,11	4.753	0,11

Vianočné zvyky v Josipovci

Foto: A. Popović

Speváčky MS Josipovec

V dňoch 14. a 15. decembra 2012 výrobný štáb relácie Manjinski mozaik HRT v Josipovci nahrával vianočné zvyky. A to preto, že sa v tejto dedine dodnes dodržiavajú staré vianočné zvyky v takmer nezmenenej podobe, také aké boli pred viac ako päťdesiatimi rokmi.

Rodiny sa takmer celý mesiac chystajú na vianočné sviatky. Pšeničné semienka si do nádobiek sadia na sviatok sv. Lucie. Ani v jednom dome nesmie chýbať vianočný stromček, pravda, v dnešné časy omnoho rozkošnejšie vyzdobený ako v minulosti. V niektorých rodinách ešte vždy na Štedrý večer kladú slamu pod stôl, ale v minulosti tá slama bola roztrúsená po celej izbe. V dávnych časoch pod stôl kládli konskú ohlávku, a teraz, keď kone nahradili traktory, ľudia pod stôl kladú niektorú traktorovú súčiastku. Pod stolom nesmela chýbať ani drevená nádoba na výrobu masla „zbenka“ a hlinená nádoba so svätenou vodou. Ešte i dnes sa pripravujú také jedlá ako pred polstoročím. Počas celého adventu i mladí, i starí idú na ranné omše, tzv. „zornice“ (roráty). Na Štedrý deň chlapci idú k susedovcom a príbuzným „polaznikovať“ (vinšovať). Ešte kým ani nesvitne, vchádzajú do domov s pozdravom a vinšujú Štedrý deň, Ada-

ma, Evu a Ježišovo narodenie, pritom si kľaknú a vyslovujú tento text: „Ja som malý polazníček, došol som si pre trníček...“ Domáci vinšovníkov odmenia darčekmi.

Keď svitne deň, po dedine chodia *betlemáši*. Chlapci a dievčatá v bielom, s voľne rozpustenými vlasmi nesú *betlem* (malý drevený domček so slamou, brečtanom, zapálenou sviecou, figúrkami Jozefa, Márie, anjelov a zvierat) chodia z domu do domu, celou dedinou spievajúc slovenské vianočné piesne (koledy) až do večera. Domáci ich obdarúvajú. Niektorí ešte veria, že nie je dobre, ak do domu ako prvá vojde ženská osoba.

Večer sa prináša do domu slama. Dnes je tej slamy v dome oveľa menej ako v minulosti. V dávnejších časoch slamou bola pokrytá celá podlaha, deti sa hrali v slame a často spolu s nimi i dospeli, a preto sa o niekoľko dní všetko zmenilo na „uhrapku“.

Vianoce sú radosným sviatkom pre všetkých, ale najviac sa im predsa len tešia deti. V dávnejších časoch deti do daru dostávali sladkosti, orechy a jablká. V dnešných časoch deti dostávajú mobilné telefóny, notebooky, mp3 prehrávače... Na Štedrý večer niekto zo starších odišiel do maštale so svätenou

vodou a posvätil dobytok vyslovujúc slová: „de táto vodička spadne, sám Pán Kristus na ňu sadne. Višej vodičky jako ohníčka“. I dnes sa to práve takto robí, všade tam, kde majú statok a starších v dome. Mladší tento zvyk už nedodržiavajú. Ktokoľvek môže, ide na polnočnú omšu. Keď sa vrátia z kostola, jedia huspeninu.

Na Vianoce takmer všetci idú do kostola a po obede idú vinšovať susedovcom a priateľom. V dávnejších časoch bolo zvykom, že sa do domov príbuzných a susedovcov šlo iba na druhý deň Vianoc. Takmer nikto sa už nepamätá na vinš, ktorým si Vianoce vinšovali naši dedovia a pradedovia:

„Vinšujem vám títo sviatky
Aby vám dal Pán Boh zdravljja
Hojnje boske požehnanje
Na statečko rozmoženje
Na detatko potešenje,
Hojnosti, trajnosti, urodojnosti
A by ste mali šeckého dosti
Jako u Boha milosti
A po smrti, v nebi vječnem
kraljestve.“

Bolo i žartovných vinšov.

Výrobný štáb HRT vianočné zvyky nakrútil v rodinnom dome Slavice a Stjepana Kukučkovcov a v rodinnom dome Tonky a Jozu Kurica, s osobitným dôrazom na štedrovečerné zvyky a zvyky súvisiace s oslavou sviatku sv. Štefana. Svätý *Jano* a *Ščefan* sa i dnes oslavujú, ibaže dievky – „haštrle“ už viac neprichádzajú pod Ščefanovo okno, aby zaspievali: „Kráľ Ščefanko koničky napája.“

Členovia MS, ale i ostatní občania Josipovca vynaložili úsilie, aby čím vernejšie predvedli zvyky, tak ako to bolo niekedy, tak ako Vianoce oslavovali naši starí. Našťastie, Josipovčania si mnoho starých zvykov zachovali podnes.

(A. Popović)

Foto: A. Popović

Koledníčky

Vianočný koncert v Lipovľanoch

Foto: M. Tisaj

KUD Lipa vystupuje

V sobotu 22. decembra 2012 so začiatkom o 18. hodine členovia MPZ LIRA usporiadali vianočný koncert, na ktorom sa zúčastnili všetky kultúrno-umelecké spolky a združenia pôsobiace v okrese Lipovľany. Koncert sa konal v gréckokatolíckom Kostole sv. Anny. Pred samým koncertom všetkých prítomných pozdravil predseda okresu Lipovľany Mario Ribar. Početným návštevníkom a ctiteľom náboženskej hudby sa predstavili: Miešaný spevácky zbor LIRA, ktorý predviedol slovenské

a chorvátske náboženské piesne, tamburášska skupina Kultúrno-umeleckého spolku LIPA, KPDU Karpati, združenie penzistov, združenie mladých a Česká beseda. Členovia MPZ LIRA predviedli dve vianočné piesne: *Narodil sa Kristus Pán* a *Dobré zdraví*. Po skončení koncertu členovia tamburášskej skupiny KUS-u LIPA pred kostolom, práve tak ako to bývalo v starých dobách, zahrli niekoľko piesní. Pre všetkých účastníkov koncertu bolo pripravené občerstvenie a o slávnostnú

a veselú atmosféru sa postarali členovia KUS-u LIPA.

KUS LIPA na Vianočnom koncerte v Kutine - V nedeľu 23. decembra 2012 členovia KUS-u LIPA z Lipovľan na pozvanie KUS-u Moslavina z Kutiny sa zúčastnili na tamojšom vianočnom koncerte. *Lipáši* sa početnému kutinskému obecnstvu predstavili tancom Šariš polka. Choreografiu postavil Tihomir Krmek, choreograf s licenciou. Vedúcim tamburášskej skupiny je profesor hudobnej výchovy Franjo Rodić. Okrem Šariš polky členovia KUS-u LIPA predviedli i piesne a tance zo Slavónie. Aj slovenský, aj slavónsky tanec sa obecnstvu veľmi páčili. Okrem *Lipášov* v programe koncertu účinkovali i členovia KUS-u Moslavina a tamburášske kapely z Novskej. Po skončení programu pán Tihomir Krmek, predseda KUS-u Moslavina, sa všetkým poďakoval a vyzval primátora Kutiny Davora Žmegača, aby sa i on prihovoril prítomným.

KUS LIPA na vianočnej omši v Lipovľanoch - Členovia Kultúrno-umeleckého spolku LIPA svoju bohatú celoročnú prácu skončili hudobným programom v Kostole sv. Jozefa v Lipovľanoch. Totiž prijali pozvanie velebného pána farára Darija Šimića, aby vianočnú svätú omšu hudobne sprevádzala tamburášska skupina KUS-u LIPA. Členovia staršej tamburášskej skupiny vyobliekaní do slovenských ľudových krojov na tento najväčší kresťanský sviatok svojou hudbou okrášlili vianočnú omšu a takto krásne skončili i svoj pracovný rok 2012. Pán farár Dario Šimić nás pozval, aby sme hudobne sprevádzali i slávnostnú omšu pri príležitosti sviatku Troch kráľov. Vedúci tamburášskej skupiny profesor Franjo Rodić a všetci jej členovia s veľkým potešením prijali toto pozvanie.

(M.Tisaj)

Foto: M. Tisaj

KUD Lira vystupuje

Spolupráca s KUD-om Bosna

Pri príležitosti štátneho sviatku Bosny a Hercegoviny KUD Bosna z Rijecky 24. novembra v miestnostiach Transadrie pripravil kultúrny program. Spevácka skupina Slovenka s inými účastníkmi obohatila program. Tance a spevy z Liky, Bosny, rómske piesne a slovenské piesne ako keby súťažili medzi sebou. Mužský zbor, plačlivé melódie Rómov a veselé slovenské piesne vyplnili atmosféru. Každý mal svojich fanúšikov, ktorí pomáhali spievať, niektorí z obecnstva sa aj zdvihli a zatancovali kolo. Keď zaznela slovenská pieseň,

vtedy bolo veľké ticho, nikto piesne nepoznal a aspoň nás pozorne počúvali. Po programe sme odišli na občerstvenie na tržnicu do miestností KUD-a Bosna, kde nám pripravili ich „špeciality“. U nich sa ešte videli stopy po povodni, ktorá zasiahla väčšiu časť pobrežia v centre mesta. S miestnosťami nemajú šťastie, pred otvorením pred dvoma rokmi mali požiar, a teraz ich zasa vytápa. To im však neprekáča, každý týždeň, keď sa stretávajú, stretnutie sa končí dobrou zábavou a tancom.

(M. Rekić-Grolmusová)

18. výročie MS Rijeka

Dňa 3. decembra sa naša MS dozila dospelosti, existuje už 18 rokov. V pekných miestnostiach nám veľmi blízkej Filodrammatice sa konal hlavný program osláv. Vtedy bol veľmi sychravý a daždivý večer, ale naši verní členovia, predstavitelia mesta a župy, zástupcovia národnostných menšín sa zúčastnili na kultúrnom programe MS.

Celým programom nás sprevádzali Margita Bahnik a Jarmila Vuković. Po zaznení štátnych hymien Margita Rekić zablagožrela k peknému výročiu básňou *Ideme ďalej*. V kultúrnom programe účinkovala folklórna a spevácka skupina Slovenka, ale aj naša nová speváčka hviezdička malá Lucija. Na konci kultúrneho programu speváčky odspievali 3 vianočné piesne, ktoré sme pripravovali na Vianočný koncert v Osijeku. Predsa nám finančná situácia nedovoľuje absolvovať túto ďalekú cestu, takže piesne mali premiéru v Rijeke.

Predsedníčka MS Miroslava Gržinić pozdravila prítomných. Minútu ticha sme si uctili pamiatku nášho nedávno zosnulého člena Nikolu Čulinovića. Naš akademik, ako sme ho volali, bol členom MS 12 rokov a našou veľkou podporou. Predsedníčka Miroslava prečítala listy a blahoželania k nášmu výročiu od primá-

tora Rijeky Vojka Obersnela, zo Slovenska... Predsedníčka Miroslava prečítala listy a blahoželania k nášmu výročiu od primátora Rijeky Vojka Obersnela, zo Slovenska od pani Vilmy Prívarovej, poradkyne predsedu ÚŠZZ, od predsedu Zväzu Slovákov pána Andreja Kurica, od spolkov a priateľov prostredníctvom Facebooku, od pána Zemančika a Kralovanského z Martina, od predsedu MS Hrušov Jána Brloša.

Potom podala správu o činnosti MS od samého začiatku, od kolísky, od prvých krokov, keď sme sa začali stretávať a organizovať. Vtedy boli vojnové časy a prvými členmi boli aj utečenci zo Slavónie, ktorí boli pár rokov naši členovia. Činnosť našej organizácie je bohatá a veľmi pestrá. Rôzne výstavy, podujatia, prezentácie kníh, pripomínanie štátnych sviatkov, pestovanie slovenskej kultúry, obyčají, ako aj iné aktivity sú v našom programe. Podujatie Dni slovenskej kultúry v Rijeke sme organizovali už 12-krát a koncert Piesňou a tancom do Európy, spolu s hosťami zo Slovenska, inými menšinami a host'ujúcimi zbormi z PGŽ sme úspešne absolvovali vlani a aj v tomto roku. Naším veľkým úspechom bolo zapojenie so Slováckmi z Francúzska, Maďarska, Česka a zo Slovenska do projektu EÚ Grundtvig celoživotného vzdelávania, ktorý sa nám končí v júni 2013. Najaktívnejšia je však spevácka a folklórna skupina Slovenka, ktorá zastupuje Maticu na rôznych podujatiach Zväzu Slovákov v Rijeke a v rôznych mestách PGŽ. Vystupovali sme vo Francúzsku,

Taliansku, Srbsku, Maďarsku, Česku a viackrát na Slovensku. Predsedníčka sa poďakovala aj tamburášom Zametkeho korena, ktorí nás sprevádzajú na našich programoch. Aj naši maliari usporiadali viacej výstav, a najnovšia bude po programe otvorená v miestnostiach Maticy. Foto a video sekcia tiež zaznamenávajú všetky vystúpenia, takže máme veľa videozáznamov a fotografií v archíve. Veľké úspechy na turnajoch mal šachový krúžok, ktorý medzi menšinami v Rijeke je na vrchu rebríčka. Literárna skupina organizuje prezentáciu kníh, predstavuje diela slovenských spisovateľov, pripomíname si ich výročia, organizujú sa večery poézie a taktiež v našej Matici sme mali aj kurzy slovenského jazyka. Matica má za sebou veľa úspešných akcií; ďakujeme všetkým, ktorí nám na akýkoľvek spôsob pomohli. Svojou úspešnou prácou sme dokázali, že sme dôstojní partneri v spoločnom živote s chorváckym národom nášho mesta. Na konci prezentácie našej činnosti, keďže sa blíži sviatok svätého Mikuláša, predsedníčka deťom našich členov odovzdala sladké darčeky a poďakovala sa prítomným za účasť.

V miestnostiach MS sme potom pokračovali v oslavách prípitkom a slovenskými špecialitami. Dlhú noc bolo počuť slovenské piesne a pri niektorých piesňach sa aj zatancovalo. 18 rokov práce je za nami, na starých fotografiách vidíme rozdiel – kedysi a dnes, ale vôľa a ochota robiť to, čo nám Matica diktuje, neostarla.

(M. Rekić-Grolmusová)

Foto: M. Gržinić

Matičiarci oslavujú

Vystúpenie FS MS Rijeka

Foto: M. Gržinić

Svätý Mikuláš navštívil deti z Jelisavca

Foto: S. Slivka

Mikuláš v Jelisavci

V predvečer sviatku sv. Mikuláša si deti s iskiarkou v očiach ukladajú vyčistené čižmičky do oblokov a s napätím čakajú na to, čo sa stane. Nevedia sa dočkať chvíle príchodu sv. Mikuláša. V myslí si opakujú slová milej básničky alebo pospevujú pesničku, ktorou sa chcú pochváliť a predviesť vzácnej návšteve. Žiarivými očami pozerajú von oknom na oblohu plnú jagavých hviezd a netrpezlivo čakajú. „Kedy už príde?“, znejú naliehavé otázky. Jemné zvonenie zvončeka v diaľke znásobuje detskú nedočkavosť. Konečne prichádza vytúžená chvíľa. Radosť detí sa mieša s očakávaním i štipkou strachu. Dobrosrdečný starček s bradou, ktorá prezrádza

jeho nekonečnú múdrosť, nikdy neprihádza sám. Spoločnosť mu robia dvaja pomocníci – čert zamastený od sadzí a krásny anjel. Najčastejšie pomáhajú sv. Mikulášovi niesť ťažký mešec plný sladkých prekvapení... Takto skrátka znie tradícia sv. Mikuláša.

Do Jelisavca však sv. Mikuláš spolu s jeho pomocníkom *krampusom* dorazili už v stredu 5. decembra. V Kultúrnom centre Slovákov ich privítali netrpezlivé detičky spolu so svojimi rodičmi. Pre vzácnych hostí bol pripravený i krátky príležitostný program. Aby si od sv. Mikuláša zaslúžili darčeky, detičky Základnej školy I.B. Slováka mu zarecitovali, a tanečníci malej tanečnej

skupiny domáceho folklórneho súboru mu zaspievali a zatancovali. Túto akciu, ktorú finančne podporil Miestny výbor Jelisavec, resp. mesto Našice, organizoval *Spolok naše deti* (Družstvo naša djeca) v spolupráci so ZŠ Ivana Brníka Slováka a rovnomenným folklórnym súborom.

(S.Slivka)

Mikulášske dni

Foto: A. M. Kuric

Žiaci a pedagógovia

Ked' sme svorní, všetko dokážeme!

Foto: J. Kreičik

Pán Pavlinič pracuje

Uplynulého leta nám majster Kotris, čie dcéry Maja a Doris sú našimi členkami, sľúbil, že obnoví fasádu za predpokladu, že zadovážime materiál a otlčieme popraskanú omietku. Už keď sme si mysleli, že i tieto Vianoce dočkáme s plesnivou fasádou, majster Kotris nás prekvapil – sám obúchal starú omietku a po niekoľkých dňoch urobil kvalitnú omietku na novú fasádu. Keď sa stena usušila, náš matičiar Stjepan Pavlinič, maliar na dôchodku, zadovážil farbu a v priebehu dvoch odpoľudní omaloval fasádu.

Členky MS Osijek – Marija, Rozika a Katrica poutierali farbu z dvier a výkladu a potom aranžovali výklad vo vianočnom duchu. I naši susedia nás pochválili, keď si všimli náš krásne upravený výklad.

(J. Kreičik)

Ministerstvo vedy, vzdelania a športu SR spolu s Univerzitou Komenského z Bratislavy organizovalo v Bratislave v dňoch piateho až siedmeho decembra stretnutie slovenskej mládeže, žiakov a učiteľov Slovákov žijúcich v zahraničí, na ktorom sa zúčastnili i žiaci a učители z Chorvátska, z Rumunska, Srbska, Poľska, Maďarska a Ukrajiny. Žiaci a učители boli krásne uhostení a strávili niekoľko pekných dní na Slovensku. Zo srdca ďakujeme organizátorovi za toto pekné podujatie. Ďakujeme aj ÚŠZZ a MVŠaŠ CHR, že nám pomohli pri realizovaní tohto projektu.

(A.M. Kuric)

Jazyk a tvorivé ľudové techniky

Foto: S. Slivka

Práca so žiakmi

Slovenské kultúrne centrum Našice zorganizovalo počas predvianočného obdobia tvorivé dielne v rámci projektu Jazyk a tvorivé ľudové techniky ako dedičstvo – výchovno-vzdelávacie dielne s finančnou podporou ÚŠZZ.

Príslušníkom slovenskej menšiny a ostatným záujemcom sme umožnili zoznámiť sa s jazykovými špecifikami, slovenskými reáliami a ľudovými tradičnými technikami prostredníctvom tvorivých dielní, ktoré sa konali pod vedením odborníkov zo Slovenska, akademickej maliarky pani Evy Kočanovej a jej asistenta historika umenia Petra Kršáka.

Cieľom projektu bolo zachovanie jazykového dedičstva slovenskej menšiny a bilingvizmus obyvateľstva, ako aj rozšírenie vedomostí o reáliách Slovenska a o tradičných ľudových tvorivých tech-

nikách. Počas dvoch dní boli uskutočnené dokopy tri takéto dielne. Prvá bola organizovaná pre žiakov ZŠ v Markovci, potom v ZŠ Ivana Brníka Slováka v Jelisavci, čím sa nedávno podpísané dohody o spolupráci medzi týmito ustanovizňami začali realizovať. Deti vytvárali kombinovanou technikou vianočné motívy, presnejšie pestrofarebných anjelov podľa vlastných a originálnych predstáv. Realizátori a mentori tvorivej dielne boli veľmi spokojní s aktivitou a kreativitou detí, o čom svedčia i detské výtvary.

Tretia dielňa bola organizovaná pre dospelých členov Matice slovenskej Našice a uskutočnila sa v priestoroch Slovenského kultúrneho centra. Táto dielňa bola venovaná ľudovej podmaľbe na sklo. Jej účastníci mali pripravené sklenené tabuľky, na ktoré temperou nanášali rôzne kombinácie farieb, výsledkom čoho boli rôznorodé vianočné motívy.

Chceli by sme sa poďakovať našim hosťom, ktorí si aj počas sviatkov našli čas na to, aby navštívili slovenskú komunitu a priblížili jej tradičné slovenské výtvarné techniky.

(S. Slivka)

Foto: S. Slivka

Ukážky

Tvorivá dielňa

Foto: S. Slivka

Účastníci tvorivej dielne

V nedeľu 9. decembra v priestoroch FS Vihor členky Spolku naše deti Jelisavec organizovali vianočnú tvorivú dielňu pre

všetky deti z Jelisavca. Ich cieľom bolo, aby sa deti spoločne so svojimi rodičmi stretli a v príjemnej atmosfére vytvorili

vianočné ozdoby a adventné vence. I keď toto stretnutie prebiehalo v komornejšej atmosfére nevelkej účasti, ich výsledné práce boli ohromujúce. Deťom sa podarilo vytvoriť množstvo originálnych ozdôb na vianočný stromček, ako aj vianočných adventných vencov, inšpirovaných detskými nevinnými očami a ich hravou radosťou. Ich tvorivosť korigovali členky spolku, ktoré deťom pomáhali pri lepení ozdôb, ako i pri dokončení finálnej verzie. Všetky vlastnoručne vytvorené výrobky si deti následne odniesli domov, aby nimi vyzdobili vlastné príbytky. Veď nie nadarmo sa hovorí, že ten najkrajší darček je práve ten, ktorý je vyrobený vlastnými rukami a srdcom. A práve tieto ozdoby im budú pripomínať posolstvo Vianoc – lásku, pokoj, šťastie, ako aj pokoru. Spolok pripravil pre deti okrem fantastickej atmosféry aj chutné pohostenie. (S. Slivka)

Humanitárny vianočný koncert v Jakšiči

Foto: P. Tregger

Členovia MS Jakšič

V nedeľu 16. decembra 2012 sa v Jakšiči v sále Honda konal už tradičný vianočný koncert humanitárneho rázu. Koncert organizoval Caritas Farnosti sv. Barbory. Na úvod koncertu sa prítomným prihovril velebný pán farár Josip Pendžić, správca jakšičskej farnosti. V duchu nastávajúcich vianočných sviatkov vyzbierané prostriedky na tomto koncerte boli odovzdané ľu-

ďom v najväčšej núdzi. V preplnenej sále obecnosť sa plných deväťdesiat minút kochalo v krásnych predvedeniach vianočných piesní a aspoň za ten čas zabudli na každodenné starosti. Na vianočnom koncerte vystúpili: HKUD Slavonija Jakšič – detská folklórna skupina, členovia MS Kukučín Kuntarić z Jakšiča, školský zbor ZŠ Mladost z Jakšiča, Matica penzistov z Jakšiča,

zbor mladých jakšičskej farnosti, Farský zbor sv. Barbory z Jakšiča a dospelí členovia HKUD-a Slavonija z Jakšiča. Všetkých účinkujúcich v programe obecnosť odmenilo veľkým a srdečným potleskom a po skončení koncertu pre všetkých hostí bolo prichystané občerstvenie – sladké koláče a osviežujúce nápoje.

(P. Tregger)

Foto: P. Tregger

Spevácka skupina

December – mesiac svetlosti a štedrosti

Vianoce sú sviatok, ktorý všetci s veľkou radosťou očakávame, tak deti, ako aj dospelí. V základnej škole I.B. Slováka sa rozhodli, že atmosféru Vianoc chcú mať počas celého mesiaca, ktorému dali prívlastok *mesiac svetlosti a štedrosti*. Sviatočnú atmosféru bolo cítiť v každom kútku. Žiaci vyzdobili celú školu vianočnými dekoráciami a cez prestávky na chodbách vyhrávali vianočné piesne. Niekoľkokrát bol cez advent organizovaný i krátky program, kde žiaci predviedli príležitostné recitácie a piesne, ktoré nacvičili so svojimi učiteľmi. Takisto deti vyrábali i adventné vence a pri príležitosti osláv sviatku sv. Lucie sadili vianočnú pšenicu.

(S. Slivka)

Oslava Dňa okresu v Jakšiči

4. decembra 2012 na sviatok sv. Barbory bola oslava Dňa okresu Jakšič. Oslava sa začala slávnostnou sv. omšou v Kostole sv. Barbory. Po omši, v sále Honda v Jakšiči, bolo slávnostné zasadnutie, na ktorom sa zúčastnili i početní vzácní hostia. Zasadnutie sa začalo hymnou v predvedení Zboru penzistov Jakšič. Po zasadnutí sa konal kultúrno-umelecký program, na ktorom sa zúčastnili: členovia HKUD Slavonija Jakšič, žiaci ZŠ Mladost z Jakšiča, členovia Matice penzistov Jakšič a členovia MS

Kukučín-Kuntarić Jakšič. Po ukončení programu bol slávnostný obed a po ňom sa o veselú atmosféru postarali členovia staršej tanečnej skupiny MS Kukučín-Kuntarić Jakšič pod vedením svojej umeleckej vedúcej, choreografky Any Jarošovej. Oni svojím krásnym predvedením slovenských piesní a tancov ešte raz všetkým ukázali svoj entuziazmus a pôžitok zo slovenského tanca, a preto boli odmenení veľkým potleskom všetkých prítomných.

(P. Tregger)

14. vianočný koncert v Osijeku

Foto: E. Dorčák

MS Jurievec

Dňa 15. decembra 2012 MS Osijek už 14. krát po sebe organizovala vianočný koncert, ktorý sa konal v ZŠ A. Mihanovića v Osijeku. Na samom začiatku programu všetkých účinkujúcich a hostí pozdravil predseda MS Osijek Josip Kreičik, ktorý sa poďakoval za príchod, i všetkým účinkujúcim v programe, i obecnstvu. Prítomných oslovila i Branka Baksova, členka Rady vlády pre národnostné menšiny Chorvátskej republiky a tajomníčka Zväzu Slovákov. Pozdravným príhovorom prítomných oslovil i predseda Zväzu Slovákov v Chorvátsku prof. Andrej Kuric a poprial všetkým požehnané vianočné sviatky a šťastný a úspešný nový 2013. rok.

Všetci účastníci v programe vynaložili úsilie, aby sa predstavili v čo najlepšom svetle, snažili sa piesňou vytvoriť slávnostnú predvianočnú atmosféru – a to sa im i podarilo. Zvlášť nás oduševnil Komorný zbor Zvony zo Selenče, ktorý predviedol niekoľko viachlasných vianočných piesní na vysokej profesionálnej úrovni. Obecnstvo ich za krásne predvedenie odmenilo búrlivým potleskom. Potrebne je pochváliť i členov MS Josipovec, ktorí obecnstvu ukázali staré slovenské zvyky, ako sa Štedrý večer oslavuje v domácnostiach, ako domáci pred večerou vnáša slamu do domu, vinšuje vianočné sviatky všetkým v rodine, obdarúva deti darčekom

a ako sa po večeri deti spolu s dospelými spolu hrajú v slame. Tento program nahrala i Chorvátska televízia Záhreb pre televíznu reláciu *Manjinski mozaik* (Menšinová mozaika) a tiež i Chorvátska televízia Osijek pre televíznu reláciu *Prizma*.

V preplnenej sále vianočné zvyky a piesne predviedli: MS Osijek; žiaci ktorí navštevujú hodiny pestovania slovenského jazyka a kultúry z Osijeka; MS Josipovec Punitovský; MS Markovec Našický – SKUS Fraňo Strapač; MS Jurievec; MS Jelisavec – SKUS Ivana Brníka Slováka; MS Zokov Gaj; Komorný zbor *Zvony zo Selenče*; UKPD *Lesja Ukrajinka* Osijek; rodina Žagarová; KUS Rusínov

Foto: E. Dorčák

MS Josipovec

Foto: E. Dorčák

MS Zokov Gaj

Foto: E. Dorčák

MS Jelisavec

Foto: E. Dorčák

MS Markovec

Foto: E. Dorčák

Foto: E. Dorčák

FS Zvony

MS Osijek

z Osijeka a ZKZ Zagorec, Josipovec Osijecký. Program moderovali Maja Kotrišová a prof. Ana Maroševićová. Vianoč-

ný program sa konal pod záštitou Rady pre národnostné menšiny Chorvátskej republiky a sponzormi podujatia boli:

Osijecko-baranská župa, mesto Osijek a podnik *Osječka pivovara*.
(J. Kreičik)

Štefan Chrappa v Josipovci

27. novembra 2012 spisovateľ, básnik a spevák Štefan Chrappa za sprievodu predsedu Zväzu Slovákov v Chorvátsku prof. Andreja Kurica navštívil ZŠ Josipa Kozarca v Josipovci. Vzácného hosťa zo Slovenska privítali žiaci, ktorí navštevujú hodiny pestovania slovenského jazyka a kultúry, učiteľ slovenčiny Jozef Kvasnovský a zástupca riaditeľa Darko Ocvik. Jozef Kvasnovský žiakov

v krátkosti oboznámil s literárnou tvorbou tohto mladého slovenského spisovateľa a žiaci predtým dostali za úlohu, aby sa o svojom hosťovi informovali i prostredníctvom internetu. Žiaci boli oduševnení nielen veršami tohto básnika, ale i jeho spevom za sprievodu gitary. Tento mladý spisovateľ dal inšpiráciu a podnet deťom, aby sa i sami podobrali na vlastnú spisovateľskú tvorbu. Žiaci prejavili veľký záujem o tvorbu svojho hosťa a kládli mu mnoho otázok, na ktoré im on vďačne odpovedal. Krásne priateľenie trvalo dve školské hodiny.

Žiaci malých dedinských škôl len zriedkakedy majú príležitosť stretnúť sa so známymi spisovateľmi, ale tí žiaci ktorí navštevujú hodiny slovenčiny, majú takúto skvelú príležitosť častejšie. Totiž Základnú školu Josipa Kozarca v Josipovci občas navštevujú spisovatelia a básnici zo Slovenska vďaka predsedovi

Zväzu Slovákov v Chorvátsku Andrejovi Kuricovi, ktorý je okrem toho, že je profesorom, je i dobrým básnikom.
(A. Popović)

Pri soche Jánošíka

Foto: A. M. Kuric

Foto: A. M. Kuric

Foto: A. M. Kuric

So žiacmi sa aj spievalo

Š. Chrappa o svojich knihách

Običaji staroga zavičaja, Pleternica 2012

Foto: P. Treger

FS MS Jakšič

1. decembra 2012 pri priložnosti sviatku sv. Mikuláša KUD Zavičajno društvo Rama Pleternica (KUS Kra-

janski spolok Rama z Pleternice) a mesto Pleternica organizovali folklórnu prehladku pod názvom Obi-

čaj staroga zavičaja (Zvyky zo starej vlasti). Na tejto folklórnej prehladke sa zúčastnila i MS Jakšič. Tak v minulom roku, ako aj tohto roku predvedenie jakšičských matičiarov obecnstvo so záujmom sledovalo a bolo s ním viac ako spokojné. Folklórna prehladka v Pleternici vznikla z iniciatívy prist'ahovalcov z Ramského kraja, zo susednej Bosny a Hercegoviny. Každý rok sa na prehladke zúčastňuje čoraz viac spolkov a združení, a tým je táto prehladka z roka na rok čoraz bohatšia a pestrejšia.

Prvi nastup

Prvi nastup malih polaznika puhačke glazbe (limenog orkestra), u sklopu MS „Kukučin-Kuntarić“ Jakšič, održao se u srijedu 26. prosinca 2012. godine u Jakšiću pred njihovim roditeljima.

Učenci 4. – 6. razreda, njih dvadesetak, odsvirali su dvije melodije Bratec Martin i Idem šorom te tako oduševili svoje roditelje koji su njihov trud nagradili pljeskom. Gosp. Mirko Čačić, voditelj skupine, pohvalio je njihov trud te zamolio roditelje da ih podrže u radu i vježbanju. Gosp. Pavel Treger, predsjednik MS Jakšič, zahvalio je i gosp. Vjekoslavu Jakoubeku što je uspio prikupiti instrumente nekadašnje limene glazbe koja je u Jakšiću djelovala dugi niz godina tako da bi ova djeca, ako budu uporna, mogla nastaviti tradiciju koja je prekinuta prije desetak godina. (P. Treger)

Vianočný koncert vo Vrbje

V obci Vrbje 28. decembra KUD Vrbje z Vrbja organizoval vianočný koncert. Okrem domácich vystúpili ešte KUD Gundinci z Gundiniec, FS z Novej Gradišky a členovia Matice slovenskej Kukučin-Kuntarić Jakšič. Diváci boli nadšení vystúpením matičiarov a potleskom ich stále odmeňovali. Po koncerte bol tanec, na ktorom sme sa taktiež zúčastnili a dali sme mu aj rytmus. Všetci sme boli nadšení milým privítaním dedinčanov. Ako poďakovanie zaspievali sme im slovenské ľudové piesne.

(P. Treger)

Prehladku svojou prítomnosťou pociťli i vzácní hostia, medzi ktorými bol i parlamentný zástupca a primátor Pleternice Franjo Lucić a zástupca župana Požeško-slavonskej župy Ferdinand Troha. V mene organizátorov všetkých prítomných pozdravil predseda KUD ZD Rama Jure Vidakušić.

Po skončení folklórneho programu, ktorý sa konal v školskej športovej hale v Pleternici, mladí odišli na spoločnú večeru do Buka (dedina v blízkosti Pleternice), a tam sa spolu veselo zabávali dlho do noci. V tomto ročníku sa na folklórnej prehladke zúčastnilo 14 spolkov: Tamburášsky orchester ZŠ Fra Kajo Adžić Pleternica; Mažoretky mesta Pleternica; KUD Rama, Pleternica; KUD Svilenka, Pleternica; KUD Posavski biseri, Slavonski Brod; HKUD Tihaljina, Tihaljina, Hercegovina; MS Kukučin-Kuntarić Jakšič; KUD Okučani, Okučani; KUD Brodski biseri, Bosanski Brod; Zavičajno društvo Rakitno, Požega; KUD Zgrade, Zgrade; Česká beseda Bjeliševac; KUD Andrij Pelih, Šumeće (ukrajinský spolok) a KUD Orjava z Pleternice.

(P. Treger)

Foto: D. Siljanoski

Žiaci pri skúške

Foto: D. Siljanoski

Tanečníci vo Vrbje

Slovenské vianočné zvyky v Našiciach

Foto: S. Hohoš

Účastníci programu

V stredu 12. decembra 2012 vo Výstavnom salóne kaštieľa Pejačevič sa so začiatkom o 18. hodine konalo tradičné podujatie MS Našice, v ktorom účinkuje i Ústredná knižnica Slovákov v Chorvátsku výstavou *Slovački narodni običaji*. Hlavným zámerom tohto podujatia je poukázať občanom na rozmanitosť a pestrosť slovenských ľudových zvykov súvisiacich s oslavou vianočných sviatkov. Základom podujatia bola výstava ručných prác drotárskej a výšivkárskej dielne MS Našice, ako i vianočný stromček ozdobený okrasami vyrobenými v týchto dielnach. Na otvorenie výstavy MS Našice pripravila i gastronomickú ponuku, v rámci ktorej hostia mohli ochutnať tradičné slovenské jedlá: ka-

pustnicu, opekanec, rybu, rozličné koláče a pečivá. So zámerom čím lepšie predstaviť niektoré osobitosti slovenských vianočných zvykov občanom, Ústredná knižnica Slovákov v Chorvátsku pripravila katalóg v slovenskej a v chorvátskej reči. O príležitostný program sa postaral slovenský folklórny súbor MS Jakšič a žiaci ZŠ kráľa Tomislava z Našíc, ktorí sviatočnú atmosféru ozvláštnili slovenskými vianočnými piesňami a krátkou divadelnou hrou.

Všetkých prítomných v preplnenom salóne pozdravil predseda MS Našice Branko Prišč a riaditeľka Chorvátskej národnej knižnice v Našiciach Blaža Radmanović Pavlović. Hostí pozdravil i zástupca našického primátora pán

Hrvoje Šleder. Páter Branko požehnal sviatočný vianočný stôl a predseda Zväzu Slovákov Andrej Kuric pozdravným príhovorom otvoril výstavu. Slovenské vianočné piesne nás viedli do predvianočnej nálady. Divadelná hra a recitácie žiakov ZŠ kráľa Tomislava nám pripomenuli naše detstvo, keď sme i my takto vinšovali Vianoce. Na vianočnom stole, ktorý pripravili členovia MS Našice, bolo mnoho slovenských dobrôt, a preto ich mnohí s pôžitkom vychutnávali.

Gratulujeme členom MS Našice a Ústrednej knižnici Slovákov v Chorvátsku, ale i všetkým iným ktorí sa pričínili o to, aby sa táto výstava takto krásne vydarila.

(A. M. Kuric)

Foto: S. Hohoš

Predseda Zväzu A. Kuric otvára výstavu

Foto: S. Hohoš

Odmena žiakom

Foto: S. Hohoš

Detail z výstavy

Foto: S. Hohoš

Požehnanie vianočného stola

Vianočný koncert v Markovci

Foto: D. Sijjanoski

FS MS Markovec

V organizácii MS Markovec a SKUS-u Fraňa Strapača v markovskej Drevenici v nedeľu 23. decembra 2012 sa konal vianočný koncert pod názvom **Radosť decembra, ktorý sa pomaly stáva tradičným**. Do sviatočnej nálady všetkých prítomných viedla Tatjana Buha hrou na fujare a moderátorky programu Josipa Kubaša a Vjera Baksa predvedením piesne Tiha noć. Okrem domácich príležitostný program pozostávajúci zo slovenských vianočných piesní a zvykov, obecnstvu predviedli i hostia: členovia MS Míľovce, členovia MS Osijek a členovia UKUD Lesja Ukrajinka – VIS Vatra Osijek a zvláštni hostia tohto koncertu – rodina Žagarová, s ktorou organizátori chceli prekvapiť a rozveseliť všetkých prítomných na koncerte. V mene organizátorov prítomným sa prihovorila predsedníčka MS Markovec Ana Mirkovićová a predseda SKUS-u Fraňa Strapača Mirko Kubaša. Želko Lomiansky, zástupca predsedu Zväzu Slovákov v Chorvátsku a našický primátor Krešimir Žagar popriali všetkým šťastné a veselé Vianoce a všetko dobré v novom roku.

V programe sa zúčastnili všetky tanečné skupiny SKUS-u Fraňa Strapača, ktoré predviedli: zmes vianočných piesní pod názvom Vianočný darček, Tri kralja

jahahu a Zvonia zvony vianočné a tance: Ovečky, Do kola, Jahoda, jahoda a Margecany. Hrou na fujare sa obecnstvu predstavil Mario Čik. Vianočný program SKUS-u Fraňa Strapača pripravili: choreografka Branka Baksová, vedúci tanečných skupín Ivan Hanjižar spolu so svojimi pomocníkmi pre malú strednú tanečnú skupinu – Mateja Fedor, Antonija Dudjak a Ivona Sekula, vedúca speváckej skupiny Nada Bereš a vedúci hudobnej skupiny Goran Brkanić.

Hostia z MS Míľovce sa obecnstvu predstavili piesňami: Čo sa robí v Betleme, Poďme, chlapi a Pásli ovce valasi. Program s členmi MS Míľovce nacvičila Daša Kralj-Silađi. Členovia MS Osijek predviedli piesne: Keď sa Kristus rodil,

Radujme sa, valasi a Radostná zvest' pod vedením prof. Anny Maroševićovej a Želka Lomianskeho. Členovia Ukrajinského kultúrno-umeleckého spolku Lesja Ukrajinka – vokálno-inštrumentálna skupina Vatra sa predstavili ukrajinskými vianočnými piesňami. Vedúcou skupiny je Tatjana Laseková-Žagarová.

Zvláštni hostia – členovia rodiny Žagarovej z Osijeka predviedli piesne Ave Maria a Tiha noć. Koncert sa skončil spoločným vystúpením všetkých účastníkov v programe, ktorí spolu predviedli pieseň Svim na zemlji mir, veselje pod taktovkou Anny Maroševićovej.

Po programe domácí a hostia pobudli v príjemnom priatelení dlho do noci. (V. Baksa)

Foto: D. Sijjanoski

MS Míľovce

Foto: D. Sijjanoski

MS Osijek

Foto: D. Sijjanoski

Ukrajinci

Vianočný koncert v Jelisavci

Foto: S. Slivka

FS MS Jelisavec

V predposledný deň tohto roku – 30.12.2012 zorganizovala Matica slovenská Jelisavec vo svojom Kultúrnom centre Slovákov IV. vianočný koncert. Program otvorili hostia z tamburášskeho orchestra Hudobnej školy Kontesa Dora a tamburášskeho spolku Dora Pejačević z Našíc, ktorí divákov uchvátili predvedením viacerých piesní. Ďalšími hosťujúcimi boli i členovia Matice slovenskej Zokov Gaj, ktorí svojimi koledami prispeli k vianočnej atmosfére. Žiaci Základnej školy Ivana Brníka Slováka predviedli niekoľko divadelných scénok a vianočných vinšov, ktoré s nimi usilovne nacvičila pani učiteľka Branka Kanderová. V rámci SKUS Ivana Brníka Slováka sa obecnstvu predstavili všetky zložky súboru. Detská tanečná zložka zatanco-

vala dievčenský varechový a chlapčenský zbojnícky tanec z liptovského regiónu s názvom Zahrajte mi túto, zatiaľ čo dopelá tanečná zložka očarila publikum dvoma choreografiami z východoslovenského regiónu: dievčenskými karičkami Ej, dzifky z Jelisavca a Šarišskou polkou, ako i záverečným horehronským dupákom Vyhorela lipka. Všetky predvedené tance nacvičila a vytvorila súčasná tanečníčka a choreografka Darinka Labudíková. Zlatým klincom programu bolo vystúpenie členov dospelaj i detskej hudobnej a speváckej zložky SKUS- u I. B. Slováka, ktorí spoločne s cirkevným speváckym zborom zaspievali dve vianočné koledy, Narodil sa Kristus Pán v Betléme a Plesajte, všetci ľudia, ktorých refrén si pospevovali takmer všetci návštevníci.

Podujatie svojou návštevou poctili: Andrija Kuric – predseda Zväzu Slovákov, Krešimir Žagar – primátor mesta Našice, Samir Slivka – riaditeľ Slovenského kultúrneho centra Našice, Ljerka Čorković – riaditeľka ZŠ I. B. Slováka, predstavitelia Matice slovenskej Markovec, Našice, Zokov Gaj a i. Po skončení programu boli všetkým deťom, zároveň členom SKUS-u I. B. Slováka a MS Jelisavec, rozdelené darčeky a pre všetkých prítomných bolo prichystané občerstvenie a zábava. Sme veľmi milo prekvapení vysokou návštevou a záujmom divákov. Vážime si, že prišli v takom hojnom počte. Zároveň chceme všetkým, ktorí čítajú tieto riadky, popriať požehnaný nový rok 2013!

(S. Slivka)

Foto: S. Slivka

MS Zokov Gaj

Foto: S. Slivka

Tamburášsky orchester Kontesa Dora

Foto: S. Slivka

Žiaci ZŠ z Jelisavca

Foto: S. Slivka

Spoločná pieseň

Svätý Mikuláš a zimné radosti

Foto: V. Baksa

Deti s Mikulášom v Drevenici

I v tomto roku, ako i v rokoch minulých, početní malí Markovčania s netrpezlivosťou vyčkávali na príchod Mikuláša. Prípravy sa začali mnoho dní predtým písaním listov Mikulášovi, v ktorých maličky napočítali, čo si všetko prajú, aby im priniesol do čižmičiek. Veľké a slávnostné privítanie Mikuláša bolo 5. decembra 2012 v preplnenej Drevenici. Mikuláš prišiel spolu s nezbedným *krampusom* (čertom).

Pre 170 najmenších detičiek (po 4. ročník základnej školy) Rada miestneho výboru Markovec vyfinancovala balíky, ktoré prichystali usilovní členovia združenia *Družstvo naša djeca* na čele s ich predsedníčkou Suzanou Kalazičovou. O nacvičenie príležitostného programu sa postarali Mateja Fedorová a Antonija Dudjaková, ktoré nacvičili s malou folk-

lórnu skupinou SKUS-u Fraňa Strapača príležitostný folklórny program. Učiteľka Ana Maroševičová so žiakmi vysunutej triedy ZŠ v Markovci tiež pripravila príležitostný program – žiaci zarecitovali slovenské básničky. Po programe a rozdelení balíkov Mikuláš a *krampus* sa fotografovali s tými najsmejšími a potom odišli navštíviť domácnosti tých trochu starších, tiež početných markovských detí.

Z dobrovoľného príspevku, ktorý bol zozbieraný na programe, kúpili sme balíky pre niekoľko rodín, v ktorých rodičia tohto roku zostali bez práce a týmto skromným darčekom sme sa pokúsili aspoň trochu im skrášliť nastávajúce sviatky.

Po teplej a miernej jeseni znenazdajky prišla chladná zima a priniesla veľké množstvo snehu, ktorému sa deti veľmi tešili, ale dospelým priniesol mnoho starostí. V druhý decembrový víkend „zasypaní snehom“ mnohí pracovali nadčasovo – odpratávali sneh zo striech domov a odhadzovali ho z chodníkov. Pre snehovú kalamitu, v ktorej bola zaviata i markovská Drevenica, niekoľko najodvážnejších členov markovského SKUS-u organizovali v sobotu odpoľudnia pracovnú akciu, na ktorej prekliesnili cestu k Drevenici, aby folkloristi SKUS-u Fraňa Strapača mohli chodiť na svoje riadne folklórne skúšky. Po úspešnej práci, keď sa už mohlo vojsť do Drevenice, členovia spolku sa priatelili pri teplom čaji, varenom víne a tiež vychutnávali i zabíjačkové pochúťky – škvarky, hurky a klobásy.

Združenie *Družstvo naša djeca* z Markovca i tohto roku organizovalo víťanie Deda Mraza. Dedo Mraz sa viezol na veľkom traktore, ktorý vliekol preplnenú vlečku s „dobrými vílami“, obišiel všetky markovské ulice a obdaroval deti balíčkami. Veselá vianočná zábava bola 22. decembra 2012 v sále Dobrovoľného hasičského spolku v Markovci.

(V. Baksa)

Foto: V. Baksa

Príchod Mikuláša

Foto: V. Baksa

Zimné radosti

Foto: V. Baksa

Posilnenie po práci

Predvianočný koncert v Záhrebe

Foto: M. Tisaj

KUD Lira v Záhrebe

V utorok 11. decembra 2012 v miestnostiach Českého národního domu v Záhrebe sa so začiatkom o 18.30 hod. uskutočnil predvianočný koncert. Predvianočný koncert v Záhrebe organizovali: predstaviteľ slovenskej národnostnej menšiny pre mesto Záhreb, Matica slovenská Záhreb, Spolok chorvátsko-slovenského priateľstva zo Záhrebu v spolupráci s Maticou slovenskou Lipovľany. Koncert svojou prítomnosťou poctili početní vzácní hostia, členovia MS Lipovľany a MS Záhreb. Bohatý celovečerný program vyplnený krásnymi

náboženskými a svetskými slovenskými a chorvátskymi vianočnými piesňami s pôžitkom sledovali títo vzácní hostia: konzul Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Chorvátsku Ján Nedorost, predseda Spolku chorvátsko-slovenského priateľstva Kazimir Šturik, pán Dalibor Davidović z Úradu záhrebskeho primátora Milana Bandića, profesor Ante Vukasović, predseda MS Lipovľany Josip Krajčič, predseda Českej besedy Lipovľany Mirko Knjžek a predseda MS Záhreb Zlatko Jevak. Po pozdravnom príhovore predvianočný koncert otvoril

predseda MS Záhreb pán Zlatko Jevak. Program moderovala Marica Tisajová – tajomníčka MS Lipovľany a členka MSZ LIRA.

O slávnostnú predvianočnú atmosféru na tomto koncerte sa zvlášť zaslúžili členovia Miešaného speváckeho zboru LIRA, ktorí už pätnásť rokov na

Foto: M. Tisaj

Predseda Z. Jevak odovzdáva kvety

IN MEMORIAM Petar Pero Ribar (*27. 11. 1942 – †28. 11. 2012)

Petar Ribar sa narodil 27. novembra 1942 v početnej a veľmi statočnej slovenskej rodine v Lipovľanoch. Tvrdó zápasil so životnými prekážkami a úspešne ich zdolával. Pracoval v ZŠ Kozarice a Nova Subocka a vychoval početné generácie. Do zaslúženého dôchodku odišiel z postu tajomníka ZŠ Josipa Kozarca v Lipovľanoch. Po sebe zanechal manžel-

ku, dve deti v dospelom veku a jedno vnúča. Dal veľký prínos futbalovému a hádzanárskemu klubu *Slavonac*, ako i rybárskemu a kolkárskemu klubu. Bol dlhoročným a aktívnym členom MS Lipovľany, zvlášť mal rád cesty na Slovensko, kde skúmal pôvod svojej rodiny. Na tých cestách sa zoznámil s početnými príbuznými a udržiaval s nimi kontakty. Takmer ani jedna pracovná akcia na Slovenskom etnodome sa nezaobišla bez Petra. Keď bolo potrebné priložiť ruku k dielu, Peter bol vždy ochotný. V rozhovore s priateľmi často hovoril: „*Mojou domovinou je Chorvátsko, ale som veľmi hrdý na svoje slovenské korene.*“

Ďakujeme Petrovi za jeho veľký prínos a za pomoc v práci MS Lipovľany.

(M. Tisaj)

rozličných podujatiach predstavujú MS Lipovľany. Vďaka bohatému repertoáru MSZ LIRA nebolo ťažko zvoliť piesne, ktoré na ten najlepší spôsob predstavili Lipovľany a MS Lipovľany. V programe MSZ Lira rovnako boli zastúpené slovenské a chorvátske piesne a celkovo ich predviedli štrnásť. Vedúcim tohto lipovľanského zboru je profesor hudobnej výchovy Franjo Rodić. Po ukončení programu prítomným sa prihovorila Nevenka Zorićová, predsedníčka Miešaného speváckeho zboru LIRA, ktorá sa poďakovala obecenstvu a popriala všetkým krásne prežiť vianočných sviatkov.

Pre účastníkov programu a hostí bolo prichystané občerstvenie, a tu sa uzavreli i nové dohody o budúcej spolupráci medzi MS Záhreb, MS Lipovľany, Spolkom chorvátsko-slovenského priateľstva a predstaviteľmi slovenskej národnostnej menšiny pre mesto Záhreb a okres Lipovľany.

(M. Tisaj)

Koladnici

Foto: N. Čiš

Deti zo Zokovho Gaja vystupujú

Foto: N. Čiš

Recitácie

17. decembra 2012 vo večerných hodinách zatelefonovala mi Zdenka. Kyseliová a poprosila ma, aby som jej pomohol zadovážiť slovenské ľudové kroje pre deti, ktoré navštevujú hodiny slovenského jazyka a kultúry v ZŠ Ivana Gorana Kovačiča v osade Zdenci. Zdenka je učiteľkou slovenčiny v tejto škole. Pravdaže, pomoc som jej prisľúbil a povedal, že sa vynasnažím pomôcť jej všetkým, čím MS Zokov Gaj disponuje. Pokiaľ ide o ľudové kroje, pre deti školského veku máme tri druhy krojov,

z ktorých sme vybrali také, ktoré zopovedajú práve týmto deťom. Došlo síce k menšiemu problému, keď sme mali obliecť chlapcov, pretože nemáme nadostač chlapčenských nohavíc. Na skúške krojov, dva dni pred vystúpením, títo chlapci si preto museli obliecť nohavice pre dospelých a kým si skúšali nohavice, bolo z toho opravdivé divadlo. Napriek tomu, že ide o veľmi skromné kroje, z detských tvárí vyžarovala radosť, pretože sa konečne i oni vyobliekali na školské predstavenie inak ako obvykle. Bolo vidno na deťoch, že sa cítia sebedomejšie a voľnejšie, keď si uvedomili, že ich i naša Matica slovenská podporuje. Pokúsil som sa vysvetliť im, že by bolo veľmi dobre, keby spolu so svojimi rodičmi prichádzali na podujatia, ktoré organizuje MS Zokov Gaj, ako sú, napr. páranie peria alebo žatevné slávnosti.

Musím uznať, že stretnutie so žiakmi ktorí navštevujú hodiny slovenského jazyka, bolo pre mňa zvláštnym zážitkom. Pritom sme ich my, matičiari zo

Zokovho Gaja, obdarovali darčekom, ako sa to pri príležitosti Vianoc i patrí. Lúto mi je, že sa so žiakmi stretávame len pri príležitosti Vianoc, alebo najviac dvakrát do roka. Kiežby táto základná škola bola v Zokovom Gaji, istotne by sme sa potom stretávali častejšie. Nemôžem nespomenúť našu učiteľku Zdenku Kyseliovú a jej veľkú energiu, ktorú vynakladá pri svojej práci, tiež že je šikovná gitaristka a zručne narába i s inými nástrojmi. Podľa mojej mienky žiaci v školách v Chorvátsku majú veľmi málo hodín na učenie slovenského jazyka.

Pri tejto príležitosti sa chcem veľmi poďakovať riaditeľke našej Základnej školy I. G. Kovačiča a učiteľke slovenského jazyka za veľkú pozornosť, ktorú venujú našim žiakom navštevujúcim hodiny slovenského jazyka a kultúry.

Samozrejme, ďakujem i žiakom, ktorých tohto času máme devätnásť. Ďakujem im devätnásťkrát – tak im, ako i ich rodičom, ale i všetkým ktorí sa snažia o zachovanie slovenského jazyka.

(N. Čiš)

MALENA ELENKA

Ne mogu a da se ne osvrnem na članak spisateljice profesorice Božene Dasovičeve jer kad bih imao moć cijeloga svijeta sva bih joj odklikovanja dodijelio.

Jer gledajte u ovo naše sadašnje vrijeme ovaj članak govori jako puno o cijelom našem sustavu o čovječanstvu.

Ova naša mala Elenka tako mala a već je iskusila zlobu velikih ljudi pa makar su to i njeni najbliži, njeno malo srce i mozak su samo željeli da pomognu svom bolesnom i umornom tati a ona je doživjela veliki smijeh koji je nju povrijedio.

Ja ovo doživljam kao uvredu jednog malog čovjeka a to se isto dešava na puno sastanaka i rasprava na primjer kod nas na I.O. Saveza, ako čovjek radi, od srca radi popljuju ga ako nešto predlaže odmah se dignu oni veliki pod navodnicima veliki i ponište taj prijedlog pa i u većini slučajeva okrenu vodu na svoj mlin. Pa ovo me stvarno jako potaklo da to usporedim sa našim sastankom u Savezu, ova mala nezgoda male Elenke. Ja znam da će mnogi pomisliti kad ovo budu čitali da ja nemam pojma o tekstu spisateljice i da možda ne znam što je

ljeskova mast i da ne znam o čemu se tu zapravo radi možda sam nekoju riječ ili rečenicu krivo shvatio ali ja tako osjećam da je tu u biti povrijeđen čovjek kao što sam i sam puno puta osjetio se žalostan nakon sastanka od četiri sata rasprave a nikakve donešene odluke.

U mojem razmišljanju kad pogledate zapisnik odmah će te vidjeti da sastanak komunicira između dvije ili tri osobe a ostali samo gledaju i žaloste se kao mala Elenka.

Profesorice Božena Dasovičeva veliko vam hvala na ovakvom štitu, povjеровao sam opet u čovjeka, kad bi bar bilo više takvih članaka u našem PRAMENU još jednom hvala. (N. Čiš)

20. výročie úmrtia Alexandra Dubčeka

Matica slovenská v Záhrebe v spolupráci s Chorvátsko-českým spolkom pripravila 20. novembra t. r. spomienkový večer pri príležitosti 20. výročia tragického úmrtia Alexandra Dubčeka (1921–1992), posledného predsedu Federálneho zhromaždenia československého parlamentu. Zaujímavú prednášku pripravil prof. Marijan Lipovac, predseda Chorvátsko-českého spolku.

A. Dubček sa narodil v Uhrovci 27. novembra 1921 v dome, v ktorom sa 29. októbra 1815 narodil Ľudovít Štúr. Mladosť Dubček prežil v kirgizskom meste Biškek, kam sa vystaňovali jeho rodičia ako robotníci. V meste Gorkij vychodil základnú a strednú školu. Neskôr rodina Dubčeková odišla do Chicaga a roku 1938 sa vrátili na Slovensko.

Dubček sa vyučil za strojného zámočníka v Dubnici. Bol účastníkom Slovenského národného povstania roku 1944. Dvakrát bol ranený. Po vojne pracoval v továrni v Trenčíne a od roku 1949 v profesionálnej politike KSS. Vysokú politickú školu absolvoval v Moskve roku 1960. Roku 1963 sa stal prvým tajomníkom ÚV KSS v Bratislave. Za vojenskej intervencie 21. augusta 1968 ho zajali a odvliekli do ZSSR, ale ho koncom augusta museli vrátiť do Československa. Nakrátko sa stal predsedom federálneho parlamentu a potom veľvyslancom v Turecku. Zbavili ho všetkých funkcií a bol v domácej izolácii 20 rokov.

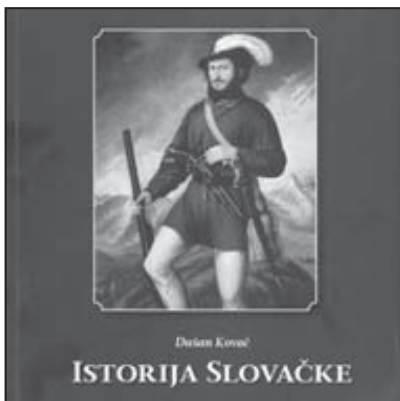
Po páde komunistického režimu roku 1969 A. Dubček sa vrátil do politického života. V decembri 1989 sa stal predsedom Federálneho zhromaždenia (FZ) (do júna 1992). Jeho život náhle ukončila tragická autohavária na diaľnici Bratislava – Praha, na následky ktorej po dvoch mesiacoch zomrel 7. novembra 1992 v nemocnici v Prahe. Je pochovaný

na cintoríne s manželkou v Slávičom údolí v Bratislave. Ako to napísal slovenský spisovateľ Ladislav Ťažký: „Dubček bol najznámejší Slovák vo svete a významný česko-slovensky politik“, kde mu udelili čestné doktoráty a ocenenia. Tak roku 1988 mu na univerzite v Bologni udelili čestný doktorát, prijal ho pápež a iní verejní činitelia. Smútočný príchovor nad hrobom priateľa mal spisovateľ L. Ťažký. V prednáške M. Lipovac povedal, že A. Dubčekovi ideály boli sociálna spravodlivosť a sloboda. Úmrtie A. Dubčeka je symbolický koniec Česko-Slovenska. V Bratislave pri slovenskom parlamente

je Námestie A. Dubčeka, a Trenčianska univerzita vo svojom názve nesie meno Alexandra Dubčeka. Roku 1993 v Bratislave vyšlo posmrtné vydanie pamätí Nadej zomiera posledná, ktoré bolo pripravené do tlače za života A. Dubčeka, spracované na základe jeho rozprávania, ktoré zaznamenal Jiří Hochman na 287 stranách. Preložil to aj do angličtiny.

Na stretnutí bolo prítomných 85 členov, a ako hosť tu bol zástupca českého veľvyslanca Jozef Zravec a tiež aj predstaviteľka ruskej národnostnej menšiny Galina Kovačovičová, predseda MS Záhreb Zlatko Jevák a iní. (Z. Jevák)

Prezentácia

4. decembra 2012 v kníhkupectve Nova v Osijeku bola predstavená kniha Istorija Slovačke autora PhDr. Dušana Kováča, DrSc., historika v Slovenskej akadémii vied. Iniciátorom tejto chvályhodnej prezentácie bol prof. Jaroslav Pecník a o organizáciu sa postarala MS Osijek. Knihu vydala VANU – Vojvodianska akademija nauka i umetnosti (Vojvodianska akadémia vied a umení) Nový Sad a preklad zo slovenského jazyka urobil

prof. Samuel Boldocký. Návštevníkom knihu predstavil redaktor a korektor tohto vydania prof. dr. Miloš Tešić, ktorý je členom VANU. Prof. Pecník predstavil autorov a poďakoval sa za úsilie, ktoré vynaložili na realizáciu tohto významného projektu, ako i za to, že prišli túto knihu predstaviť Slovákom v Osijeku.

Dr. Miloš Tešić v pokračovaní povedal, že je táto kniha vydaná na základe zmluvy o spolupráci medzi Slovenskou akadémiou vied v Bratislave a Vojvodianskou akadémiou vied a umení v Novom Sade. Povedal tiež, že autor Dušan Kováč v knihe prízvukoval, že sa dejiny Slovenska nezačínajú rozdelením Československa v roku 1993, ale že dejiny Slovenska chápe ako dejiny územia, čiže ako dejiny osídlenia územia dnešného Slovenska rozličnými národmi.

Kniha je rozdelená na 16 kapitol, a to počnúc od obdobia prisťahovania najstarších národov na územie dnešného Slovenska – starých Slovanov až po 21. storočie. V knihe je výstižne opísaný historický, kultúrny a hospodársky rozvoj slovenského národa a boj Slovákov o samostatnosť. (J. Kreičik)

Blahoželat' domácim k vianočným sviatkom

Prajeme vám príjemné prežitie vianočných sviatkov a úspešný rok 2013. Krásne vianočné sviatky so svojimi blízkymi, veľa šťastia, zdravia, lásky a pohody v novom roku želá... Krásne prežitie vianočných sviatkov a do nového roku veľa šťastia, lásky a porozumenia želajú... Takto sme najčastejšie blahoželanali k Vianociam a k Novému roku (1. januára)/novému roku (365 dní) blízkym, príbuzným, priateľom, kolegom...

Z množstva gratulácií poukážeme na jednu jazykovo nekorektnú (a nami krátenú): *...blahoželá domácim vianočným sviatky...*

Najprv musíme povedať o hesle **blahoželat'**, že je na rozdiel od slovesa **želat'** zložené z dvoch slov (blaho + želat' = blahoželat'). Kým je sloveso **želat'** prechodné a žiada si priamy predmet (v bezpredložkovom akuzatíve – želat' požehnané Vianoce), **blahoželat'** je neprechodné a žiada si nepriamy predmet (v akuzatíve s predložkou alebo predmet v ostatných pádoch okrem 1. pádu).

Podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka 4 sloveso **blahoželat'** nedok. má význam želat' blaho, dobro, blahopriať, gratulovať, napr.: *blahoželat' niekomu na narodeniny; novoročné*

blahoželanie. Podľa slovníka sloveso **blahoželat'** sa spája s datívom mena (blahoželat' niekomu) a predložkovým akuzatívom (*na narodeniny*) alebo predložkovým datívom (*k narodeninám*). V problémovej vete *...blahoželá domácim vianočné sviatky...* slovné spojenie **blahoželá domácim** (blahoželat' sa spája s datívom mena) je v poriadku, ale v druhej časti vety (*vianočné sviatky*) chýba predložka **na**. Ak predložku **na** vložíme pred *vianočné sviatky*, veta bude správne znieť: *...blahoželá domácim na vianočné sviatky...* alebo druhá možnosť pri ktorej treba upraviť celú 2. časť vety (**k vianočným sviatkom**)...**blahoželá domácim k vianočným sviatkom**...

Zapamätajte si: želat' komu čo a blahoželat' komu na čo, či k čomu (pri akej príležitosti). (J. Širka)

Matičiarci zo Záhrebu na Slovensku

Matica slovenská v Záhrebe pripravila tretí v tomto roku, trojdenný zájazd na Slovensko 30. novembra – 2. decembra. Na zájazde bolo 36 matičiarov. Prvého dňa, v piatok 30. novembra, sme cestovali cez Rakúsko, a zastavili sme sa vo Viedni. Z Viedne sme pokračovali do Bratislavy.

Druhý deň po raňajkách sme odišli do mesta Modra. Mesto Modra leží na južných svahoch Malých Karpát, asi 30 km na severozápad od Bratislavy. Najstaršia písomná zmienka o Modre je z roku 1158. Prvé mestské výsady dostala 1361. Roku, ktoré podporili rozvoj

vinohradníctva a obchodu s vínom. Od 19. storočia sa začala výroba keramiky a dnes je modranská keramika vzácna vo svete.

Už v 17. storočí Modra patrila medzi najvýznamnejšie mestá v Uhorsku s rozvinutým vinohradníctvom, lesným hospodárstvom, školstvom a kultúrou.

Po príchode do Modry najprv sme sa zastavili na miestnom cintoríne. Tu sme k hrobke Ľudovíta Štúra položili vavrínový veniec a zapálili veľkú sviečku, tiež na hrobku profesora Dr. Ivana Branislava Zocha. Ľ. Štúr sa narodil 29. októbra 1815 a tragicky zomrel 12. januára 1856

v Modre. Je kodifikátor spisovnej slovenčiny a vodca náhodného hnutia.

Ivan Branislav Zoch sa narodil 24. júna 1843 a zomrel 27. decembra 1921 v Modre. Bol profesorom v Osijeku, riaditeľom gymnáziá v Petrinji a Sarajeve. Je autorom prvej chorvátskej encyklopédie.

Ďalší bod nášho zájazdu bol neďaleký hrad Červený Kameň, ktorý je najzachovanejší slovenský hrad, bol nazvaný Bobří hrad. Postavili ho na začiatku 13. storočia. Hrad dala postaviť (1220 – 1235) Konštancia Uhorská, manželka kráľa Přemysla Otakara I. Plné dve

Foto: Z. Jevak

Matičiarci na Slovensku

Pri pomníku B. Zocha

Foto: Z. Jevak

storočia hrad bol obranný hrad grófov z neďalekých miest. V roku 1535 hrad kúpili bohatí kupci z Augsburgu Fuggerovci, ktorí dali v blízkosti starého hradu vybudovať renesančnú pevnosť s mohutným podzemím, kde najprv skladovali meď zo slovenských hôr a potom aj poľnohospodárske výrobky. V roku 1588 hrad kúpil Mikuláš Pálfi, a premenil ho na pohodlnú šľachtickú rezidenciu v štýle baroka. Na hrade, ktorý je obnovený v rokoch 1976 až 1993, je dnes bohaté múzeum s cenným renesančným a barokovým vnútorným zariadením (predmety z porcelánu, keramiky, zbrane a obrazy). Po prehliadke Červeného Kameňa sme sa vrátili do Bratislavy, pozreli sme si historickú

časť slovenskej metropoly a navštívili Adventný trh.

V nedeľu 2. decembra, posledného dňa nášho zájazdu, po raňajkách sme sa zastavili v Polus stredisku, a po jednohodinovom nákupe sme pokračovali cez Maďarsko do Szombatelya. Na rakúskej hranici, okolo 25 km od Szombatelya sa nachádza mesto Kőszeg, známe z tureckých vojen. Turecky sultán Sulejman dobyl Belehrad a roku 1526 zvíťazil pri Moháči. Turecké vojsko urobilo veľkú chybu, že nešlo pravým brehom Dunaja na Viedeň. Išlo smerom na severozápad, aby najprv dostalo hrad Kőszeg, ktorý bránil Nikola Jurišič. Mal malú posádku okolo 700 vojakov a sultán mal vyše ako 100 000. Bolo to v auguste 1532 a za

celý mesiac nemohli dostať Kiseg. Už prišli jesenné dažde a sultán nariadil sťahovanie do Turecka. Kráľ Ferdinand udelil Jurišičovi barónstvo roku 1537, daroval mu Kiseg a vymenoval ho za veliteľa vojska vo Vojenskej krajine. N. Jurišič zomrel roku 1543 a je pochovaný vo farskom kostole v Kisegu. Pred budovou, ktorú bránil N. Jurišič, je postavený pomník.

Je potrebné pripomenúť, že Turci, keď sa vracali domov cez Chorvátsko, spustošili krajinu a odviekli do zajatia viac ako 50 000 mladých Chorvátov do zajatia.

Po prehliadke strediska mesta pokračovali sme domov, do Záhrebu.

(Z. Jevak)

Štefan Chrappa v ZŠ v Jelisavci

Foto: S. Slivka

Š. Chrappa v Jelisavci v ZŠ

V stredu 5. decembra žiakov Základnej školy I.B. Slovák v Jelisavci poctil a zároveň potešil svojou návštevou slovenský spisovateľ Štefan Chrappa. Riaditeľka Ljerka Čorkovičová na samom začiatku, v mene školy, učiteľov, žiakov a všetkých zamestnancov, pozdravila spisovateľa po slovensky a on deťom podelil cukríky – vianočné salónky.

Žiaci sa počas celej prednášky aktívne zapájali a s pozornosťou počúvali bohatý obsah výkladu. Spisovateľ získal deti na svoju stranu predovšetkým svojou charizmou, sympatickosťou, ako i zaujímavým a humorným štýlom, ktorým predstavil seba, svoju literárnu prácu, ale aj niektoré charakteristiky

slovenského jazyka, predovšetkým tzv. palindrómy, akými sú napríklad: *kobyla má malý bok, jeleňovi pivo neleje, v elipse spí lev a pod. Palindróm je slovo, veta, číslo (všeobecne akákoľvek postupnosť symbolov), ktorá má tú vlastnosť, že ju možno čítať v ľubovoľnom smere (sprava doľava alebo zľava doprava) a má vždy rovnaký význam.*

Spisovateľ prečítal niektoré svoje básne a deťom podelil niekoľko kníh s venovaním. Keďže sa pán Chrappa venuje profesionálne i hudbe, na konci prednášky deťom zahral na gitare. Deti si spoločne s ním zaspievali i chytľavý refrén. Práve tento moment bol zlatým klincom tohto vydareného stretnutia.

(S. Slivka)

Bezpečnosť a ochrana detí na internete

Prednáška v škole

Foto: S. Slivka

Pre žiakov 7. triedy ZŠ Ivana Brníka Slovák bola uskutočnená prednáška o bezpečnom používaní internetu, ako i o možných rizikách, ktoré môžu nastať. Prednášajúci pracovníci Oddelenia prevencie Darko Čorkovič (PU Našice) a Marko Marič (PP Našice) kládli osobitný dôraz na používanie spoločenských sietí, v prvom rade Facebooku, ktorý v súčasnosti najviac ovplyvňuje spoločenský život a komunikáciu.

(S. Slivka)

Deti spolu

Foto: A. Popović

Odvzdávanie uznání

Skupina žiakov z Josipovca získala 1. miesto za skupinovú prácu na tému **Bijeli jorgovan u mojoj ulici (Biely orgován na mojej ulici)**. Ide o projekt Združenia ANKHA z Osijeka, ktorý sa za podpory ministerstva vedy, vzdelávania a športu od roku 2006 organizuje pre základné a stredné školy na území Osijecko-baranskej a Vukovársko-sriemskej župy, a to na tých školách, kde sa okrem chorvátskeho jazyka prednáša i jazyk niektorej národnostnej menšiny. Základná škola Josipa Kozarca z Josipovca sa na tomto projekte zúčastnila zakaždým, pokiaľ ide o výtvarné

práce a s literárnymi prácami sa zúčastnila niekoľkokrát. Tohto roku projekt Združenia ANKHA bol venovaný 125. výročiu narodenia Sigmunda Romberga, ktorý napísal hudbu pre film *Bijeli jorgovan (Biely orgován)*. Bol jedným z najznámejších skladateľov v Amerike na začiatku 20. storočia. Asi dvadsať rokov žil spolu so svojimi rodičmi v Belišči. V tomto meste skončil základnú školu a stredoškolské vzdelanie na gymnáziu v Osijeku.

14. decembra 2012 v ZŠ Sveta Ana bolo záverečné podujatie, v rámci ktorého bola predstavená literárna, výtvarná

a hudobná tvorba detí a mládeže z 30 základných a 7 stredných škôl. Na tomto projekte spolupracovali deti chorvátskej národnej príslušnosti s deťmi – príslušníkmi národnostných menšín, keďže je cieľom projektu zvyšovanie tolerancie medzi žiakmi. Žiakom nakoniec boli odovzdané odmeny. Na výtvarnej dielni z josipovskej ZŠ sa zúčastnilo asi dvadsať žiakov a za spoločnú prácu odmenu získali: Anja Labak – 8. ročník, Josipa Henizelman – 8. ročník, Zvonimir Florijančić – 7. ročník, Valentina Henizelman – 7. ročník a Veronika Kovačević – 5. ročník. (A. Popović)

Gerbócova literárna Snina

Foto: A. Marošević

Učiteľka A. Marošević so žiakmi

Žiaci ZŠ kráľa Tomislava Našice sa zúčastnili na slovenskej súťaži medzinárodného charakteru Gerbócova literárna Snina, na ktorej dvaja získali ocenenia odbornej komisie.

Vedrana Hvizdak zo 7. B triedy získala 3. miesto v kategórii próza s literárnou prácou *Smiech upokojuje* a David Kovačević z 5. A triedy čestné uznanie v kategórii poézia so svojou básničkou

Zima. Osobne dostali pozvánku na záverečnú slávnosť vyhlásenia výsledkov a udelenia cien na Slovensko do mesta Snina.

Kvôli veľkej vzdialenosti Sniny (na hranici s Ukrajinou) a kvôli finančným dôvodom žiaci sa zúčastnili na slávnostnom programe prostredníctvom skypu pripojeným v učebni informatiky. Spojenie sprostredkovala školská informa-

tička Marija Ivanković. Zo Slovenska nás srdečne pozdravil šarmantný riaditeľ Kultúrneho centra v Snine pán PhDr. Daniel Andraško, ktorý predstavil školu a odmenených žiakov domácemu publiku.

Vedúca žiakov Ana Marošević a žiaci, David Kovačević a Vedrana Hvizdak v krátkosti prítomných na záverečnej slávnosti v Snine zoznámili s prácou a aktivitami detí, ktoré sa učia slovenský jazyk a kultúru, so svojou dedinou Markovcom a Našicami. Sninčania ešte chceli vedieť, ako pestujeme zvyky a obyčaje v predvianočnom a vianočnom čase. (O tom napíšeme niečo v inom článku).

Pán Andraško nás vyzval, aby sme naďalej boli aktívni, aby sme sa zúčastnili na tejto súťaži aj nasledujúci rok a zaželel nám úspech pri ďalšom písaní. Nakoniec všetkým zaželel radostné Vianoce a veľa zdravia, šťastia a lásky v novom roku. Odmeneným žiakom ceny pošlú poštou, ich víťazné práce budú publikované v literárnych časopisoch a na internetovej stránke mesta Snina a my Vedrane Hvizdakovej a Davidovi Kovačevićovi gratulujeme k úspechu.

(A. Marošević)

Vedieť povstať

Zaujímavú kázeň mal pred niekoľkými týždňami známy osijecki kapucín páter Krešo. Hovoril o človekovom páde a povstaní.

Padnúť je ľudské. Človek nie je neomylný. Človek nie je bytosť dokonalá. Je úbohým stvorením, ktoré sa usiluje postupne sa dopĺňať a realizovať. Je to bytosť na ceste, a kto kráča, môže padnúť. Kto hľadá, musí počítať s tým, že často sa môže pomýliť. Dôležité je urobiť všetko, aby sme sa nepomýlili, alebo aspoň aby sme čo najväčšmi obmedzili svoje omyly. Namýšľať si, že sa im úplne vyhneme, je ilúzia. Značilo by to, že nemáme pôdu pod nohami, že nepoznáme ľudskú prirodzenosť, jej ohraničenosť a krehkosť. A nepoznať toto je najväčšia nevedomosť, lebo to značí nepoznať seba. Ľahko sa ti odpustí, ak nepoznáš iné veci. Ved' to môže závisieť od vonkajších činiteľov, nie od tvojej vôle. Keď však nepoznáš seba, nič ťa neospravedlní. Stačí naozaj trocha sa zamyslieť, stačí dobrá vôľa, aby sme si nazbierali podstatné údaje o sebe. Pater Krešo hovorí, že na prvom mieste je naša ohraničenosť a morálna slabosť. Koľkokrát sme hovorili, že neurobíme tú a tú chybu, že premôžeme svoje náklonnosti, že budeme plne kontrolovať svoje slová, gestá, skutky a reakcie, a koľkokrát sme museli uznať, že sa nám to nepodarilo. Prv než sa nám dačo podarí, čaká nás mnoho porážok a mnoho horkosti. A keď aj dačo dosiahneme, nikdy to nebude výdobytok definitívny. Nikdy sa nebudeme môcť cítiť bezpečný a budeme musieť pokračovať v boji, aby sme nestratili, čo sme získali. V duchovnom živote nik nemôže odpočívať na vavrínoch. Aby sme si zachovali dobyté pozície, treba stále napredovať, lebo rovnováha duchovného života nie je stabilná. Je dynamická.

Nikdy sa nezastaví. Tak ako lietadlo. Aby sa udržalo, musí stále letieť. Beda, ak by sa zastavilo.

A možno práve preto strácame odvahy. Hádam si povieme: Ak sa veci majú tak, ak sú výboje ducha také príkre a pritom nikdy definitívne, ba dokonca vždy neisté, vždy na vázkach, načo sa do dačoho púšťať. Aký význam má bojovať a sužovať sa po celý život?

Práve tu sa mnohí mýlia. Takto rozprávajú neskúsení, ktorí sa vydali na cestu a po prvých pádoch, po nečakaných porážkach zmalomyselnejú a vzdávajú sa. A mali by vytrvať. Mali by vstať a pokračovať vo výstupe, aj keď predvídajú, že znova padnú. Nezáleží tu tak na tom, či sa nám všetko podarí, ale na tom, či vždy chceme. Už toto stále vypätie vôle za dobrom je veľkým dobrom. Už táto ustavičná túžba prekonávať sa a zvíťaziť je víťazstvom. A naopak, odstúpiť značí otvoriť dvere zlu a vzdat' sa, a rezignovať značí prijať zlo do domu ako pána. Práve tu je rozdiel medzi svätcami a nami. Aj oni sa dopúšťajú svojich pokleskov. Aj oni prežili časť svojho života v previnení. Aj oni majú svoje pády, ale s tým rozdielom, že my keď padneme, podľahneme svojmu poklesku, kým oni sa po páde nevzdávajú. Nevzdávajú sa, ale začínajú znova, neúnavne, povedal by som tvrdohlavo. Tým že znova vstávajú a vydávajú sa na cestu a sa nevzdávajú, podarí sa im pomaly dosiahnuť končiare. Tak sa sily znásobujú, pádov je stále menej, výstup sa stáva ľahším a rýchlejším.

S pádmí treba počítať, ale budú stále ľahšie a zriedkavejšie. Je to, pravda, ovocie nielen vytrvalej vôle, ale aj Božej pomoci. Boh pomáha každému, len o to treba prosieť. Dajakú chybičku si aj svätci nesú až do konca. Stáva sa však takou

bezvýznamnou, že nemá v ich živote už nijakú váhu, ba stáva sa im vzácnou príležitosťou byť pokorní a podnecuje ich stále stúpať vyššie. Záver všetkého teda je: Vždy povstať. Nijaké porazenectvo. Aj život stále znova a znova sa začína. Smrť na nás útočí v každej chvíli, na nás aj okolo nás, ale život sa v každej chvíli preberá a vybuchuje v nových bunkách a v nových výhonkoch.

Jediný Boh neklesá a niet v ňom ani tieň poklesku. My všetci sme zmiešaninou svetiel a tieňov. Preto je hlúposťou namýšľať si, ale tak isto je hlúposťou aj vzdávať sa. Úlohou človeka je rozširovať svetlo a zmenšovať tieň.

(A. M. Kuric)

Ideme ďalej

Keď slovenskí buditelia kedysi dávno prvú Maticu slovenskú založili,
Čo sa národu vtedy stalo,
Načo si vtedy mysleli?

Váh, Hron či Tisa aj vtedy pokojne tiekli,
Gerlachovský štít,
Kriváň z vysoka pozerali na krajinu,
Len slovenské slovo nemohlo sa
vtedy počuť,
Či ľudia neľúbili svoju domovinu?

Búrne roky dvíhania a padania sú
za nami,
Na tieto otázky aj dnes ťažko
odpovedáme,
Matice sa rozmnožili skoro po
celej planéte,
Aj my v Rijeke sme hrdí, že ju máme.

Z odkazov našich predkov robíme diela,
Kúsok Slovenska tlie v našich srdciach,
Tu v Rijeke, kde sme si obľúbili
našu Riječinu,
Prekrásne zákutia v meste a najviac
vztyčený Trsat.

Matica slovenská, blahoželáme ti,
Krásne 18. výročie máš dneska,
Kyticu verných členov v objatí držíš
A preto nech žije.
(M. Rekić-Grolmusová)

Koncert žiakov

V piatok 14. 12. 2012 v ZŠ Ivana Brníka Slováka Jelisavec sa uskutočnil koncert žiakov Základnej hudobnej školy Kontesa Dora z Našíc. Hodinový koncert do školskej športovej haly prilákal

veľký počet žiakov, učiteľov a rodičov. Zvuky gitary, klavíra, klarinetu, biser-nice, trúby a huslí zazneli v predvedení malých sólistov, ktorí svojimi výkonmi očarili celé auditórium.

Bola to aj skvelá príležitosť vidieť a vypočuť si i štyroch žiakov z Jelisavca, ktorí navštevujú Hudobnú školu Kontesa Dora, a to konkrétne: Karlu Komákovú na klavíri a Máriu Marčeka, Lauru Špekovú a Andreu Hulákovú na husliach.

Tento vydarený koncert bol časťou vianočného programu ZŠ Ivana Brníka Slováka v Jelisavci, ktorá ďakuje ZHŠ Kontesa Dora za spoluprácu, najmä riaditeľke prof. Marine Kopri a všetkým profesorom mentorom, ktorí neúnavne a s veľkou trpezlivosťou učia mladých muzikantov. Už sa všetci vopred tešíme na stretnutie pri ďalšej podobnej akcii v budúcnosti.

(S. Slivka)

Foto: S. Slivka

A. Hulak

M. Marček

Foto: S. Slivka

L. Špek

O stoličke, ktorá veľmi chcela byť hojdacím kreslom

Kde bolo tam bolo, a nebolo to ani za siedmimi horami, ani siedmimi morami, ale na ulici Prvomájovej číslo 5. Na tejto adrese žila jedna celkom obyčajná štvorčlenná rodina – mama, otec a dve deti; teda taká štandardná rodina, akých je v našom meste neúrekom. Žili si oni tak pekne-krásne spolu v zhode a rodinnej harmónii až zatiaľ, kým im do domu neprivezli nové jedáľenské stoličky... Okrem toho, že boli práve privezené z nákupného domu a voňali novotou, nebolo na nich nič zvláštneho. Boli to klasické drevené stoličky do jedálne čerešňovej farby. Na škatuliach, do ktorých boli zabalené, bolo vypísané reklamné heslo: *Dobrá stolička dokáže zázraky!* Otec s veľkou vážnosťou nahlas čítal text z návodu na použitie, pričom zvláštny dôraz dal na túto časť textu: *Zákazník istotne kúpu neobanuje, lebo takýto typ*

stoličky má veľmi pozitívne vlastnosti aj pri dlhodobom a intenzívnom používaní.

Keď otec túto vetu prečítal, nevedno prečo, významne sa odmlčal a pohľadom zakotvil v gaštanových očiach svojho šesťročného syna Ivana.

Ivanova, o dva roky mladšia, sestra Marienka si dala záležať a každú stoličku náležite vyskúšala. Keď sa vyštverala i na tú štvrtú poslednú, pohodlne sa v nej usalašila a spokojne usmievala – zrejmý znak, že s novými stoličkami bola viac ako spokojná.

Ivan nebol až tak veľmi šťastný z nových stoličiek, vlastne bol k nim celkom ľahostajný, zvykol si na tie staré a trochu mu bolo i ľúto za nimi. Rodičom povedal, že mu za tie peniaze radšej mali kúpiť formulu na diaľkové ovládanie, akú má bratranec Peter, alebo hernú konzolu Nintendo s bezdrôtovým ovládačom,

akú má sused Janko. V ten istý deň, keď ich mama zavolała na večeru, Ivan si po prvýkrát sadol na novú stoličku. A len čo si na ňu sadol, stolička sa začala veľmi čudne správať: vyskočila ako pariapa, postavila sa na zadné nohy a predné jej zostali trčať vo vzduchu. Ivan sa zľakol, že spadne, ale div divúci – nespadol. Stolička sa rýchlo vrátila do svojho pôvodného meravo-stoličkového stavu a nikto okrem Ivana ani nezbadal toto jej šarapatenie. Nasledujúci deň pri raňajkách nová stolička začala Ivana kolísať tak, akoby ju práve zachvátil hrôzostrašný uragán. Bol si istý, že sa spolu so stoličkou zosype na podlahu... Tentoraz však šibalský kúsok samopašnej stoličky nezostal nepovšimnutý. Mama sa na vyľakaného Ivana ešte i nahnevala a vyčítala mu prísny hlasom, že sú vraj stoličky nové a drahé a určite sú nie kúpené na to, aby ich on ničil... Chudáčik Ivan márne mame vysvetľoval, že on predsa za neslušné správanie novej stoličky nemôže. Otec na to len hrozivo zvrátil obočie a Ivanovi povedal, aby nebol ešte i drzý.

Namosúrený Ivan nahnevano odchodoval z kuchyne.

Šialená stolička neustále vyčínala i v dňoch budúcich. Rodičia sa veľmi rozčuľovali. Mama hlasom zvýšeným najmenej o dve oktávy Ivanovi vyčítala kapitolu, že kuchyňa nie je rodeo, že stolička nie je divý kôň, a preto by sa on v žiadnom prípade nemal správať ako kovboj. Otec mal stále zachmúrenú tvár a viditeľne dával najavo, ako stojí za každým maminým ostrým slovom. Ivan už skutočne Nevedel, čo má robiť. Naj-

radšej by už ani nejedol, len aby nemusel trpieť nehorázne správanie samopašnej stoličky. Preto keď raz zostal v kuchyni sám, s veľkou chuťou počastoval stoličku kopancom: – *Tu máš, ty stolička nezbednica!*

A nato sa, čuduj sa svete, stolička dala do kriku: – *Daj si pozor, maličky! Nie som ja žiadna stolička!*

Ivan neveril vlastným ušiam tak prišiel k stoličke ešte bližšie a opýtal sa ju: – *Čo sa ti robí stolička, že sa tak čudne správaš?*

– *Chlapče, stolička nie som, preto neurážaj!* – skríkla znovu a pôvodne červená farba jej operadla sa zmenila na fialovú. – *Ja som hojdacie kreslo, iba sa to veľmi na mne nevidí...* povedala melancholicky a vzdychla si.

Ivan zdúpnel a oči sa mu rozšírili. Keď sa konečne vzmohol na slovo, vyjachtal: – *Ako to myslíš?? Na hojdacie*

kreslo sa nepodobáš ani len máličko, vyzeraš ako opravdivá stolička... iba sa veľmi divne správaš... Prinesiem ti zrkadlo, aby si sa sama presvedčila?

To ju ale rozhnevalo: – *Nechcem žiadne zrkadlo a vonkoncom mi je fuk, čo si kto myslí! Ja predsa viem, čo som!!*

Stolička sa teraz zafarbila do žiarivej ohnivočervenej farby. Ivan sa naľakal, že stolička vzbĺkne od veľkého hnevu a že spolu s ňou zhorí i celý dom i celá jeho rodina v ňom. Pokúšal sa ju preto uspokojiť: – *Prepáč, nehnevaj sa už a prosím ťa, vysvetli mi o čo ide, vôbec ťa nechápem...*

– *Ach, ja nešťastná, prenešťastná, veď som ja bola taký súci kus čerešňového dreva, najsúcejší v celej dielni veľkého majstra stolára; ten sa veľmi nadchýnal mojou ušľachtilou krásou a sl'úbil mi, že urobí zo mňa luxusné hojdacie kreslo, žalovala sa stolička a slzami začala štedro zalievat' kuchynský koberec.*

A čo sa stalo, že si sa hojdacím kreslom nestala? – divil sa Ivan a pritom rýchlo utieral zasľzené operadlo najsmutnejšej stoličky na svete.

Utrápená stolička začala žalostne vykladať: – *Tomu je na vine jeden netrebný učeň. Omylom zobral práve mňa z majstrovej dielne a odviezol do dielne na druhom konci mesta a tam ti ma tak spotvorili... Ach, ja nešťastná, prenešťastná, teraz budem musieť na večné veky nehybne stát' v kuchyni... Takýto život pre mňa nemá zmysel... Môj prirodzený stav nie je meravé státie, ale kolísanie... a žiť strnulo, bez žiadneho pohybu... nie, na tú hrôzu si ani len pomyslieť nemôžem...*

Ivan trochu popremýšľal, zľutoval sa nad nešťastným osudom stoličky a povedal jej dôverne: – *Vieš, myslím si, že sa môžeme dohodnúť'. Ani mňa nebaví strnulé sedenie na zmeravenej stoličke. Môžeš ma zakolísať, kedy len budeš chcieť'. Ale daj si dobrý pozor, pre pokoj v rodine, odtaz vždy len tak, aby to nikto nezbadal!*

Stolička ochotne prisľúbila, roztopašne sa zakolíšala a Ivan sa od radosti hlasno rozosmial.

Dobrá stolička skutočne dokáže robiť zázraky!

(B. Dasovičová)

So spisovateľom Štefanom Chrappom

Foto: A. M. Kuric

Š. Chrappa vo Zväze Slovákov

Začiatkom decembra známy slovenský spisovateľ Štefan Chrappa navštívil Slovákov v Chorvátsku. Predstavil sa a stretol so žiakmi, ktorí sa učia slovenský jazyk v slovenských osadách: Jelisavci, Josipovci, Markovci a v Iloku. Okrem toho pán Chrappa sa stretol s predstaviteľmi Zväzu Slovákov, riaditeľom SKC Samirom Slivkom, predstaviteľmi Ústrednej knižnice Slovákov

v Chorvátsku, honorárnym konzulom SR Ivanom Komakom, majiteľom Pivovara Osijek. Boli i na zabíjačke v Josipovci u rodiny Krošlákovej a v pivnici známeho radošského vinára Štefana Matúša. Projekt stretnutie slovenského spisovateľa so žiakmi slovenskej národnosti financovalo MVVaŠ Chorvátskej republiky.

(A. M. Kuric)

Obnovený KOS Hviezdoslav na Radoši

V stredu 26. decembra t.r. na Radoši bol obnovený Kultúrno-osvetový spolok Hviezdoslav. V Slovenskom kultúrnom dome na Radoši zišli sa Slováci, Radošania a Iločania, aby si znovu aktivovali KOS Hviezdoslav, ktorý bol založený 1952. roku a prácu prerušil 1991. roku, keď sa začala vojna v Chorvátsku. Matica slovenská bola založená na Radoši 2002. roku, no KOS Hviezdoslav, ktorému patrí aj budova Slovenského kultúrneho domu, nebol znovu registrovaný, tak sme to urobili na Štefana 2012. roku.

Predseda Zväzu Slovákov Andrej Kuric vysvetlil prítomným, o čo ide, pozdravil ich v mene Zväzu Slovákov, poprial veselé a požehnané vianočné sviatky a veľa úspechu v novom 2013. roku a všetkým Štefanom blahoželel k meninám.

Podľa programu rokovania zvolil sa predsedajúci zhromaždenia, a bol to predseda Zväzu Andrej Kuric. Zapiso-

Vystúpenie speváckej skupiny MS Ilok

Foto: A. M. Kuric

vateľka bola Anka Pucovská. Prečítal sa štatút KOS Hviezdoslav, zvolil sa predseda, a je ním Štefan Mudroch, ktorému aj blahoželáme na post predsedu. Overovatelia zápisnice boli Števo Matúš a Samo Pucovský. Sála Kultúrneho domu na Radoši bola plná a všetci sme sa tešili, že KOS Hviezdoslav je znovu reaktivovaný. Predseda Štefan Mudroch sa poďakoval všetkým, ktorí prišli na toto zhromaž-

denie, a otvoril slávnostne už tradičnú Štefanskú zábavu na Radoši. Krásnymi tancami a spevom predstavili sa obecenstvu členovia MS Ilok a Radoš. Pri tejto príležitosti členovia MS Radoš pripravili výstavu starých poľnohospodárskych predmetov, a ako to býva, do tanca nám hrali muzikanti z Iloka, členovia hudobnej skupiny Alesis.

(A. M. Kuric)

Foto: A. M. Kuric

Pozdrav predsedu MS Radoš S. Mudrocha

FS MS Ilok

Foto: A. M. Kuric

Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Osijek každú nedeľu o 19.40
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Našice každú stredu o 18.15
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Đakovo každý utorok o 19.30
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Ilok každú sobotu o 12.00
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádía Slatina každú sobotu o 18.00

www.savez-slovaka.hr

Honorárny konzulát Slovenskej republiky v Osijeku, Sunčana 20, tel. 031-212-056
Úraduje v pondelok, stredu a piatok od 13. do 15. hodiny

Slovenské kultúrne centrum Našice, Braće Radića 68, tel: 031-611-914